Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 1 ноябр Шанба.
№ 85 (14477)

ЭЪТИРОФ

Ўзбекистон ва Чехия ўртасидаги ҳамкорлик кенгаётгани кишини хурсанд қилади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 1997 йилнинг январида Чехияга қилган расмий ташрифи муносабатларимизнинг янада ривожланишига кучли туртки бўлди. Ташриф давомида муҳим ҳужжатлар имзоланиб, улар ҳамкорлигимизни янада юқори даражага кўтарди.

Борган сари кўплаб чех тадбиркорлари Ўзбекистонда ишламоқдалар. Уларни даставвал сиёсий ва иқтисодий барқарорлик, ислоҳотлар натижалари жалб этмоқда.

Бедржих КОПЕЦКИ,
Чехия Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси

Қадимий шаҳарлар билан танишув

31 октябр куни «Дўрмон» қароргоҳида мамлакатимизга расмий ташриф билан келган Венгрия Республикаси Президенти Арпад Гёнцни расмий кузатиш маросими бўлди.

Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Президентлар шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамда Венгрия Республикаси Президенти Арпад Гёнц фахрий қоровул сафи олдидан ўтди.

Шундан сўнг олий мартабали меҳмон Бош вазир Ўткир Султонов ҳамроҳлигида Ўзбекистон Миллий боғига ташриф буюрди. Венгрия Президенти Арпад Гёнц улуғ бобокалонимиз, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий ҳайкали пойига гул қўйди.

Шу куни Венгрия Президенти Арпад Гёнц Бош вазир

Ў.Султонов ҳамроҳлигида қадимий Самарқанд зиёратига йўл олди.

* * *

Венгрия Республикаси Президенти Арпад Гёнц бошчилигидаги делегация Самарқандга ташриф буюрди. Меҳмонларни вилоят ҳокими А. Мардиев ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Венгрия Республикаси Президенти Арпад Гёнцнинг қадимий шаҳар билан танишуви буюк олим ва мунажжим Мирзо Улуғбек расадхонаси ҳамда унинг мемориал музейини зиёрат этиш билан бошланди. Алломанинг ҳаёти, илмий фаолияти, фанни ривожлантириш йўлидаги улкан хизматлари ҳақида ҳикоя қилувчи ноёб ҳужжатлар, тарихий ашёлар меҳмонларда катта таассурот уйғотди. Самарқанддаги «Афросиёб» шаҳар тарихи музейидаги нодир экспонатлар, Ислом даврига оид дастлабки топилмалар ҳам улар эътиборини жалб қилди. Бибихоним масжиди, Регистон ёдгорликлар мажмуаси, Амир Темур мақбарасини зиёрат қилиш давомида меҳмонлар ота-боболаримизнинг бунёдкорлик ишларидан қойил қолишганини эътироф этиш баробарида бугунги авлоднинг миллий қадриятлар, азалий анъаналарни асраб-авайлаш борасидаги ишларидан мамнуният билдирдилар. Венгриялик меҳмонлар шунингдек, «Сиёб деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамияти фаолияти билан танишиб, сахий ўлкамизнинг саховатидан, деҳқонларимиз етиштирган ноз-неъматлардан баҳраманд бўлишди.

Шу куни Венгрия Президенти А. Гёнц ва унга ҳамроҳлик қилаётган делегация аъзолари Бухорога ҳам ташриф буюриб, яқинда 2500 йиллик тўйини кенг миқёсда нишонлаган қадимий шаҳарнинг тарихий ёдгорликлари ва бошқа диққатга сазовор жойлари билан яқиндан танишдилар.

Венгрия Республикаси Президенти А. Гёнцнинг мамлакатимизга ташрифи 1 ноябрда ниҳоясига етади.

(ЎзА)

Шу кунларда республикамиз Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ёш кадрларни тайёрлаш, тарбиялаш ҳамда таълим сифатини янада яхшилаш ишлари юзасидан Президентимиз кўрсатмаларини амалга ошириш борасида қизғин ишлар олиб борилмоқда.

Суратда мамлакатимиздаги олий ўқув юртлари профессор- ўқитувчилари, талабаларнинг устозларидан бир гуруҳи.

«Туркистон» йўлланмаси билан

ЁШЛИК ДАЛАГА КЎЧДИ

Биз бу ерда бирор кашфиёт қилмоқчи эмасмиз. Фақат бор гапни, кўрган-билганларимизни сиз билан баҳам кўрмоқчимиз холос.

"Мерседес-Бенс" автобусида, марказ Тошкентдан оқ фотиҳа олиб йўлга чиқдик. Ҳамроҳларимиз -- Республикамиз университетларида ўқийдиган талабалар. Уларга бошчилик қилаётганлар эса университетларнинг маънавий-маърифий масалалар бўйича биринчи проректорлари. Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг саъй-ҳаракатлари билан Бухорода ўтадиган "Маънавият қалбим қуёши" иншо танлови ғолиблари анжуманига бораяпмиз. Иккита автобус тўла ёшлар.

Талабаларнинг завқли суҳбатидан руҳланиб бизда -- "Анжуман тугаши билан, далаларга чиқиб кетамиз. Талаба ёшлар билан учрашувлар ўтказамиз", -- деган бир ният туғилди.

Ниятимиз улар билан ўзимизнинг олов ёшлигимизни бир солиштириб кўриш. Нафасимиз уларнинг нафасига, ўйларимиз уларнинг ўйларига тўғри келадими, йўқми.

Анжуман кўнгилдагидек ўтди. Ғолиблар тақдирланди. Биз бир-биримиз билан дўстлашиб кетдик. Таклифимиз Бухоро Давлат университети ректори, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, физик олим Комил Муқимовга маъқул тушди.

-- Ўзим бошлаб бораман, -- деди Комил ака жилмайиб. -- Талабаларимиз чўл ҳудудидаги Қоровулбозорда ҳашарда, пахта теришаяпти.

-- Қоровулбзордаги пахтакор дўстларимизни кўрмай кетсак, қанақа ижодкор бўлдик. Пахтакорнинг шижоати ҳақида ёзмаслик гуноҳи азим, -- дедик.

-- Бизнинг давримизда "Талабалик -- олтин даврим" деган шиор бўларди. Биз учун ҳануз унинг оҳори тўкилгани йўқ, -- деб Комил ака кулиб қўйди.

Бизнинг авлод талабалик даврини эслаб кетса, сўзни асосан пахтага чиққан давридан бошлайди. Қизиқ-қизиқ воқеалар, ҳангомалар бир-бирига уланиб кетаверади. Биринчи танишув, кимнинг қанақалигини билиш ҳам пахтага чиқишдан бошланади.

Ўқишнинг қанчалик завқи бўлса, биз учун пахтага чиқиш ҳам шунчалик завқли эди. Билмадик, ҳозирги ёшларимизда ҳам шундай завқ бормикан.

Бухородан чиқиб Қоровулбозор сари йўл олдик. У Бухоро вилоятининг янги туманларидан бири. Катта бир кенгликни эгаллаб ётган туманда асосан чўпончўлиқлар яшарди.

Ҳозирги кунда Қоровулбозор дегани кечаги саксовулзор эмас. Туманга кираверишда минг гектар ерни эгаллаб ётган жайрон қўриқхонаси жойлашган. Бухоронинг машҳур оҳулари худди мана шу саксовулзорларда боқилади, кўпайтирилади. Ҳозирги кунда унинг сони мингтадан ошган. Қолган камёб ҳайвонлар ҳақида гапирмай қўя қолайлик.

Бухоро кийиклари онда-сонда сим тўрлардан ошиб тушиб, бошқа яйловларга ўтлагани чиқиб туришар экан. Бу ҳам бизнинг миллий бойлигимиз. Кенг йўл бўйлаб борар эканмиз гоҳ ўнгга, гоҳ чапга завқ билан қараймиз. Икки томон қир, адир, текислик. Бир томонда йирик оҳак заводи.

Кўп ўтмай йўлимиз ўнгга бурилди. Йўлнинг икки томонига маккажўхори, терак, тол экилган. Ёш ниҳоллар туппа-тузук кўкариб турибди. Ҳозирча бу кўчатлар сув ташигич машиналар ёрдамида суғорилар экан. Ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, бу йил экилган ниҳоллар ҳаш-паш дегунча йўлнинг икки ёқасини безаб, йўловчиларни соя-салқинидан баҳраманд этади.

-- Ана шу йўл, -- деди Комил ака, -- тўппа-тўғри Қоровулбозордаги нефтни қайта ишлайдиган заводга олиб боради.

Биз атрофга ҳавас билан тикилиб борар эканмиз, кўз ўнгимизда гўзал шаҳарча пайдо бўлди.

Уч юзу олтмиш гектар майдонни эгаллаб турган бу заводнинг ички, ташқи иморатини, қурилган уй-жой, коттежларини бирорта шаҳарда учратмаймиз. Шунчалик саришталик ҳукмронки, ҳайратга тушасиз. Қоровулбозор нефтни қайта ишлаш заводи тўла қувват билан ишга тушса, фақат Ўзбекистонни эмас, эҳ-ҳе, қанчадан-қанча мамлакатларни ёқилғи, мой билан таъминлайди. Бунда биз тасаввур қилган гудок товуши, гурс-гурс ишчиларни кириб-чиқиши йўқ. Барча жараёнлар пульт орқали бажарилади. Демак, олий даражали мутахассислар ишлайди.

Бухорои Шарифнинг ери қадим-қадимдан қимматли қазилмаларга бой. Газли, Мурунтов, Учқудук, Зарафшон шаҳарлари қатори икки- уч йилда Қоровулбозор шаҳри Ўзбекистон харитасидан жой олади.

Яхши ўйлар билан туманнинг "Дўстлик" жамоа хўжалигига кириб бордик. Бир неча йилдирки, Бухоро Давлат университети талабалари Қоровулбозор туманининг "Истиқлол", "Дўстлик", "Гулистон", Абдухолиқ Ғиждувоний номли жамоа хўжалиги билан ҳамкорлик қилишади. Пахтакорларга кўмакка келишади. Туман ҳам талабаларнинг ўзиникидек бўлиб қолган.

Қоровулбозорнинг туб аҳолиси йўқ. Улар республикамизнинг турли жойларидан кўчиб келиб, ер ўзлаштириб, турғун бўлиб қолган. Бу ерда йигирма олти миллат вакиллари истиқомат қилади. Бунинг барчаси ҳисобот учун айтилаяпти. Кузатиб бораётиб, бир нарсага ишондик. У ҳам бўлса чинданам Қоровулбозорнинг келажаги нурли. Боиси, туманнинг ёнгинасидан темирйўл ўтади.

Соат бешлардан ошганда дала бошига етиб бордик. Талабалар сўнгги пахтасини топшириб, ётоқлари томон қайтаётган экан. Йўл бўйида автобуслар кутиб турибди. Биз атай автобусларга бирин-кетин чиқаётган ёшларни тўхтатиб, ўзимизни таништирдик. Йўл ёқасидаги тупроғи кўпчиб турган майдончада шеърхонлик, мушоира бошланди. Шеърхонлик ҳазил-ҳузулга уланиб, талабалар юзидаги чарчоқ бирдан йўқолди. Чеҳраларини ёшлик завқи эгаллади.

Шу завқ билан қишлоқ хўжалиги, ўзбек-тожик филологияси, педагогика, физика-математика факультетлари ёшлари жойлашган ётоқлар олдида учрашув ўтказдик. Ўзимиз ҳам, талабалар ҳам адабий учрашувларни соғиниб қолганимиз аён бўлди-қолди.

Университетнинг қишлоқ хўжалиги факультетида бўлганимизда шундай рақамларга кўзимиз тушди. Факультетнинг илғор теримчиларидан Шаҳло Шерова, Наргиза Тошева, Нилуфар Раҳмонова, Шоҳиста Рустамова, Муҳайё Шукурова, Хонсаид Олтибоев, Лайло Худойбердиева кабилар шу ойнинг олдинги икки беш кунлигида 3680 сўмгача меҳнат ҳақи олишган. Терим бўйича университетдаги илғор факультет бўлгани учун атай уларга тўхталдик.

Аслида эса ҳар бир факультетнинг теримдаги ўз юлдузлари, ҳар бир ёшнинг Бухоро тўйига ўз совғаси бор.

Қайси даврада суҳбат, шеърхонлик ўтказмайлик, тўлиб-тошиб, беихтиёр ҳар биримиз ўз ёшлик йилларимизга қайтдик. Ўз хотираларимиз билан баҳамлашдик.

Бу оқшом биз Қоровулбозор далаларида ўз ёшлигимизни кўрдик. Ўттиз йил ортга қайтиб, ёшлар билан ака-укадай бўлиб гаплашдик. Бир-биримизга айтадиган сўзларимиз шунчалик кўп эканки... Қайта дийдорлашганда бегонасирамай тиллашиб кетаверамиз энди.

Нормурод НАРЗУЛЛАЕВ,
Сафар БАРНОЕВ,
Ҳожиакбар ШАЙХОВ

Андижонликлар юртдоши билан фахрланишади

Андижон вилояти ҳокимлигида бокс бўйича жаҳон чемпиони Руслан Чагаев, жаҳон биринчилиги иштирокчилари - андижонлик Темур Тўлаков, Тўлқин Турғунов, Қувонч Тойганбоев, Сергей Михайлов ҳамда уларнинг мураббийлари Александр Размахов, Марс Қўчқоров шарафига тантанали қабул маросими бўлди.

Вилоят ҳокими Қобилжон Обидов Руслан Чагаев ҳамда унинг устозларини спортда эришилган катта ютуқ билан, Президент Ислом Каримовнинг чемпионни «Ўзбекистон белгиси» билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармонида бу ютуққа юксак баҳо берилгани билан табриклаб, қабулда иштирок этган барча спортчиларга мустақил Ўзбекистоннинг шон-шуҳрати йўлида янги-янги ғалабалар тилади.

Ҳоким вилоят раҳбарияти номидан жаҳон чемпионига янги уч хонали квартиранинг калитини, унинг устозларига «Тико» автомашиналари калитларини топширди, жаҳон чемпионатида иштирок этган андижонлик боксчиларга видеоаппаратураси билан телевизорлар тақдим этилди.

Вилоят спорт қўмитасида ҳам бу спортчилар ва уларнинг устозлари шарафига тантанали қабул маросими ўтказилди.

К.НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири

Шу сонга хабар

ҲАШАРЧИЛАР

Шу кунларда бободеҳқон етиштирган мўл ҳосилни тез ва соз йиғиштириб, улкан "оқ олтин" хирмонини яратишда шаҳримиз ёшлари ҳам ўзларининг муносиб улушларини қўшмоқдалар. Куни-кеча "Камолот" жамғармаси Бухоро шаҳар бўлими шаҳар ҳокимлиги билан ҳамкорликда ташвиқот-тарғибот гуруҳи ташкил қилиб, озиқ-овқат, кийим-кечак ва дори-дармонлар юкланган кўчма дўконлар Абу Али ибн Сино номли тиббиёт институтининг ҳашарчи ёшлари хизматида бўлди. Санъаткорлар она юртни, садоқату вафони мадҳ этувчи куй ва қўшиқлари билан дилларни хушнуд этишди. Илғор ҳашарчиларга "Камолот" жамғармаси Бухоро шаҳар бўлими таъсис этган қимматбаҳо совғалар улашилди.

Собиржон ДАМИНОВ

САМАРҚАНД ЯНГИЛИКЛАРИ

Самарқанд вилояти ҳокимлиги ҳамда "Камолот" жамғармаси Самарқанд вилояти бўлими ҳамкорликда "Чўпон-ота" масканида спортнинг мотокросс тури бўйича халқаро мусобақа ўтказишди. Мусобақада Монголия, Хитой, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Ўзбекистон мотокроссчилари ўзаро беллашдилар. Мусобақани уюшқоқлик билан ўтказишган қозоғистонлик спортчилар турнир ғолиби бўлишди. Ғолибларга ҳоким ва "Камолот" жамғармаси вилоят бўлимининг эсдалик совғалари ва дипломлари топширилди.

ПРЕЗИДЕНТ КИТОБИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Биринчи Тошкент Давлат тиббиёт институтида мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XX1 аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китобини ўрганишга бағишланган илмий-амалий анжуман бўлди. Анжуманни институт ректори, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор Т.Даминов очди.

Анжуманда Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясининг илмий ишлар бўйича проректори, профессор Нажмиддин Комилов, Инсон ҳуқуқлари бўйича республика миллий маркази директори, профессор Акмал Саидов, Банк-молия академиясининг кафедра мудири, профессор Аҳмад Ўлмасовнинг маърузалари тингланди. Сўзга чиққанлар йўлбошчимизнинг бу китоби жуда катта ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга бўлиб, унда истиқлол йилларида босиб ўтилган йўл теран таҳлил этилгани, мамлакатимизда ҳуқуқий-демократик жамият барпо этиш, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишнинг асосий йўналишлари белгилаб берилганини таъкидладилар. Шу боис мазкур асар нафақат республикамизда, балки хорижда ҳам катта қизиқиш билан ўрганилмоқда.

/ЎзА/

Фан уфқлари

ФАХР

Яхши хабар қўш қанотли бўлади, дейишади. Яқиндагина газетамиз саҳифаларида Тошкент Давлат Аграр университетининг "Агробизнес ва менежмент" кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор Саидасрор Ғуломов Нью-Йорк фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси бўлгани тўғрисида мақола эълон қилган эдик. Орадан кўп вақт ўтмай у кишининг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қошидаги Халқаро Ахборотлаштириш академиясининг ҳақиқий аъзоси бўлганликларини эшитиб биз ҳам қувондик.

-- Саидасрор ака, суҳбатимиз аввалида Халқаро Ахборотлаштириш академияси ҳамда унинг мақсад ва вазифалари ҳусусида сўзлаб берсангиз?

-- Халқаро Ахборотлаштириш академияси 1990 йилда ташкил топган. Бугунги кунгача у Бирлашган Миллатлар Ташкилотида таъсис этилиб, рўйхатга олинган, жаҳон ҳамжамияти эътиборига сазовор бўлган ташкилотлардан саналади. Академия дунё миқёсида биринчи тоифадаги ноҳукумат ташкилотлар орасида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Иқтисодий ва Ижтимоий Кенгашининг аъзоси бўлган ягона ташкилотдир. Халқаро Ахборотлаштириш Академиясида фаннинг турли соҳалари фаолиятини ахборотлаштириш бўйича бир қанча фундаментал ва амалий тадқиқотлар олиб борилади. Унинг раҳбарлиги остида 200дан ортиқ илмий дастурлар ва йирик илмий-техник лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Академия ўз сафига дунёга таниқли бўлган етук олимлар, Нобель мукофоти совриндорларини қабул қилган, унда жаҳоннинг 150дан ортиқ миллий академияларининг 6 мингдан зиёд академик ва мухбир аъзолари иш юритишмоқда.

-- Шогирдларингизнинг илмий ишлари қай аҳволда? Аччиқ бўлса ҳам шуни айтиш керакки, ҳозир фан билан машғул айрим кишилар ҳам ўзларини бозорга тижоратга уриб кетишган...

-- Менинг шогирдларим ҳозирда Агротизимни янгича услубда бошқариш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш каби республикамизнинг долзарб муаммолари устида ишлашмоқда. Икки докторант, бир аспирантим диссертацияларини якунлаб ихтисослашган Кенгашга топширдилар.

Сиз жуда ҳам муҳим муаммо тўғрисида савол бердингиз. Дарҳақиқат, ҳозирги пайтда айрим фан билан шуғулланаётган ёшларнинг илмга қизиқиши пасаяётгандек туюлади кишига.

Яна бир асосий муаммо-- "Ахборотлаштириш муаммоси" ҳозирги пайтда фаннинг янги йўналиши бўйича китоб ва бошқа адабиётлар чиқаришда бироз мураккабликлар мавжуд. Иқтисодиёт соҳасида кутубхоналаримизнинг диссертацион фондига МДҲ давлатлари олимларининг янги илмий ишлари келиб тушмаяпти...

Умуман олганда ахборотлаштириш фаолияти Жаҳондаги мавжуд инфраструктуранинг ўта муҳим қисмини ташкил этишини назарда тутсак, у бозор муносабатларига ўтиш шароитида энг муҳим масала --тадбиркорлик, тижорат ва маркетингга айлантирилиб, уларни электрон шаклга келтириш керак.

-- Республикамизда ахборотлаштириш соҳасининг аҳволи қандай?

-- Ҳозирда ҳукумат томонидан жамиятимизнинг турли соҳаларини халқ хўжалигини иқтисодий ишлаб чиқариш, фан-техника соҳаларини ахборотлаштиришга катта эътибор берилмоқда. Республикамиз Президенти Ислом Каримов ўз асарларида ташқи иқтисодий дастурлар бўйича махсус курсларни ташкил қилиш ва режалаштиришни кўрсатиб, шу билан ташқи иқтисодий алоқаларни кенгайтириб, унинг фаолиятига мос келадиган инфраструктурани яратиш лозимлигини уқтириб ўтадилар.

Республикамиз халқаро телекоммуникация тармоғига уланган бўлиб, турли хил йўлдошли алоқалар ривожланмоқда. Халқаро ИНТЕРНЕТ электрон тармоғи ёрдамида бир зумда жаҳонда рўй бераётган илмий-техника янгиликлари ва ютуқлари, кашфиётлар, турли халқаро дастурлар ва лойиҳаларнинг якуний натижаси билан танишиш имконига эгадирлар. Халқаро алоқа воситаларидан фойдаланиш қиммат бўлганлиги сабабли барча ҳам унинг қулайликларидан фойдалана олмайди. Шу сабаб имкон қадар олим ва мутахассисларимиз керакли маълумотларни олишда Халқаро Ахборотлаштириш Академиясининг ахборот тармоғидан фойдаланишлари мумкин.

-- Саидасрор ака, келгуси режалар хусусида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

-- Фан-техниканинг янги ютуқларидан фойдаланиб, тажрибалар алмашувидан ва илмий ахборотлар тарқатишда халқаро анжуманлар ўтказмоқчимиз. Нуфузли хорижий университетлар, институтларда докторант ва аспирантлар учун илмий сафарларни ташкил қилишни, шунингдек чет эллик олимларни республикамизга таклиф этиб, улар билан хамкорликда илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш, тажриба алмашиш, суҳбатлар ўтказиш, маърузалар туркумини уюштириш режамиз бор.

-- Самимий суҳбатингиз учун ташаккур.

Назокат УСМОНОВА

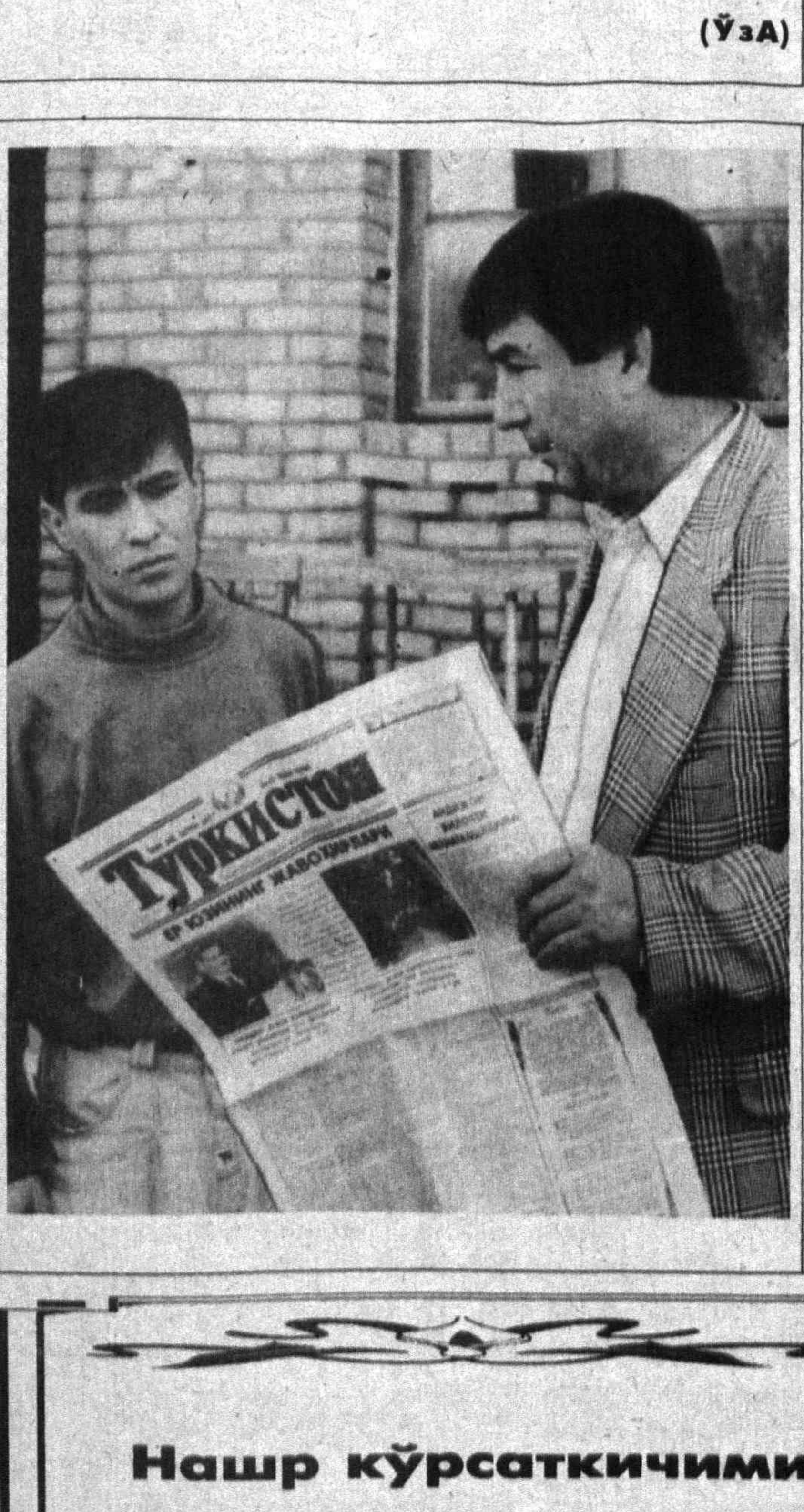

Обуна--98

МУШТАРИЙЛАР КЎПАЙМОҚДА

"Туркистон" газетаси таҳририяти ходимларининг Самарқанд Давлат қурилиш - меъморчилик институти талабалари билан бўлган учрашувида институтнинг профессор-ўқитувчилари ва талабалар газетамиз хусусида, унда ёритилаётган мавзулар, мақола ва хабарлар ҳамда бадиий ижод намуналари ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Таҳририят ходимларининг эришаётган ютуқларидан қувониб, камчиликларидан куюнадиган зукко муштарийларимиз борлигидан кўнглимиз тоғдек кўтарилди.

Учрашув сўнгида шу институтнинг проректори, архитектура фанлари доктори Муҳаммаджон Аҳмедов (суратда ўнгда) 50 талабанинг "Туркистон" газетасига 1998 йил учун обуна бўлишга қарор қилганини эълон қилганда гулдурос қарсаклар янграб кетди.

Азиз муштарийлар!

"ТУРКИСТОН"га обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичимиз: ташкилотлар учун-204; якка тартибдаги обуначилар учун 203,

"Туркистон" Сиз билан бирга!

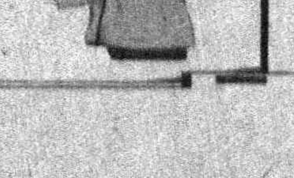

Муносабат

Акмал САИДОВ,
Абдулҳаким ШАРЪИЙ ЖУЗЖОНИЙ

ШАРИАТ МАНБАЛАРИДА ИНСОН ҲУҚУҚИ ТАЛҚИНИ

Муқаддима

Бошланғич жамоалар юзага келиши ва инсонларнинг турли гуруҳларга бўлиниши давлатнинг келиб чиқишига сабаб бўлган. Бу, табиийки, узоқ тарих жараёнида жамоатчилика, шунингдек, давлат ва жамиятлараро юз бериб келган тўқнашувлар, қарама-қаршиликлар марказида инсон турган. У бир томондан инсоф, адолат ва эзгулик тимсоли бўлса, иккинчи томондан эса ёвузлик ва ёмонликка тамойил кўрсатиб, ўрни келганда ўз навбатига зўравонлик билан муомала қилиб, ўз манфаатини таъминлаш учун кучсизларни эзиб, уларни ўзига бўйсундириш, молу мулкини талон-тарож қилишга уриниб келган.

Узоқ муддатлар давом этган бундай зиддиятлар жараёнида инсоннинг ўзи нима, унинг моҳияти нимадан иборат, у ер юзида қандай бурчу вазифаларни бажариши керак ва қандай ҳуқуқ ва эркинликларга эга, деган фикрлар аста-секин жонланиб, мутафаккирлар ва инсон тақдири билан қизиққан олимлар диққатини ўзига тортиб келган.

Бошланғич жамиятларда инсон ҳуқуқлари (чегараланган соҳада бўлса ҳам) ёзилмаган қонун-қоидалар (урф-одат ҳуқуқи) орқали ҳимоя қилиниб, уларга нисбатан меҳру-шафқат кўрсатиб ўша даврларда қабул қилинган ахлоқий меъёрлар орқали ташвиқ ва тарғиб этиб келинган.

Тарихий манбалар гувоҳлигида бундан минглаб йиллар муқаддам Ҳиндистон, Хитой, Ўрта Шарқ ва Юнон мутафаккирлари инсон ва унинг ҳаёти борасида ўз фикру мулоҳазаларини билдириб ўтганлар. Жумладан, бутун жаҳон миқёсида биринчи қонун тузувчи сифатида шуҳрат қозонган Бобил давлатининг машҳур подшоҳи Ҳаммуробий (милоддан аввалги 722-750 йиллар), 285 банддан иборат бўлмиш ўз қонунида, давлат билан фуқаролар ўртасидаги муносабатларни, бошланғич шаклида бўлса ҳам белгилашга уринган. "Ҳамуробий қонунлари" деб аталмиш ушбу ҳуқуқ, суд ишлари ва ижтимоий ҳаётни тартибга солиш мақсадида амалга оширилган биринчи саъйи ҳаракатлардан иборат бўлган. 1902 йили топилган ушбу қонунлар мажмуаси матни ҳозирча Парижадаги "Лувр" музейида сақланмоқда.

Юнон файласуфи Афлотун (милоддан аввалги 427-347 йиллар)нинг асарлари, айниқса, унинг "Жумҳурият" деб аталган китоби мазмунини ташкил этган сиёсий ва фалсафий қарашлар, инсон қандай жамиятда яшашлиги керак, деган ғояга қаратилган утопик фикрлардан иборат бўлган.

(1)

Шариат ва инсон ҳуқуқлари

Асрлар давомида инсон моҳияти ҳақида жуда кўп асарлар ёзилиб, унинг тақдири, келажаги, тинч-тотув яшаши учун ҳаддан ортиқ бош қотирилган бўлса ҳам ўтмишда, айниқса, қулчилик даврида, инсон жамоасининг асосий қисмини ташкил этган қуллар, барча инсоний ҳуқуқлардан маҳрум бўлиб, улар билан ҳайвонлар каби муомалада бўлинган.

Бу ўринда инсон ҳуқуқларининг ўзи нималардан иборат деган саволга жавоб бериш лозим бўлади. Бундай саволга 1988 йил Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг қирқ йиллиги муносабати билан БМТ нашриёти томонидан нашр этилиб, "Инсон ҳуқуқлари -- саволлар ва жавоблар" деб аталган рисолада қуйидагича жавоб берилган эди: инсон ҳуқуқлари, уларсиз ҳаёт кечириш мумкин бўлмаган, бизнинг барча инсоний, туғма ва табиий ҳуқуқларимиздан иборатдир. Инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлар, бизга ўз истеъдодимиз, ақл ва виждонимиздан мукаммал суратда фойдаланиб, ўзимизнинг барча маънавий ва жисмоний эҳтиёжларимизни қондириш учун имконият беради.

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси инсоният тарихида бўлиб ўтган минглаб йиллик тажрибалар маҳсули бўлиб, унинг 30 та моддасидаги қадриятлар, барча жаҳон халқларининг амалий ҳаётидан келиб чиққан хулосалар, турли ҳуқуқий тизимларда ишлаб чиқилган нормалар мазмуни, эркинлик ва барча инсонлар билан тенг ҳуқуқли бўлиб яшаш учун курашган одамларнинг армонлари ўз ифодасини топган. Шунинг учун ҳам Декларация муқаддимасида "Бош ассамблея ушбу Декларацияни барча халқлар ва барча миллатларнинг муштарак армони деб эълон қилади" дейилган.

Ислом таълимоти асосида яратилган ҳуқуқий тизим -- шариат, бундан юзлаб йил муқаддам ўзининг асосий манбалари орқали мазкур Декларациядаги қадриятларнинг кўпчилигини аниқ ва конкрет шаклда изоҳлаб берган ва амалиётда уларни қўллаб-қувватлаб келган. Бундан ажабланмаслик керак, чунки ушбу ҳуқуқий тизим -- шариат, жаҳоннинг энг муҳим ва мукаммал ҳуқуқий тизимларидан бири сифатида 13 асрдан ортиқроқ муддат давомида ўзининг ҳаётийлигини исботлаб келмоқда.

Бу ўринда жуда кўп далиллар ва мисоллар келтириш мумкин, лекин биз фақат 1938 йил Голландиядаги Гаага шаҳрида "Қиёсий ҳуқуқ" бўйича бўлиб ўтган халқаро анжуман томонидан чиқарилган баённомага ишора қилмоқчимиз.

(2)

Мисрлик машҳур ҳуқуқшунос олим доктор Абуюсуф Мусо ўзининг муҳим асари -- "Ислом ҳуқуқшунослиги тарихи"да ёзишича, мазкур халқаро анжуман иштирокчилари бир овоз билан баённомани қабул қилган ҳолда, мусулмон ҳуқуқига катта эътибор бериб, унинг мустақил ҳуқуқий тизим сифатида бошқа ҳуқуқий тизимлардан олинмаганлиги, ҳар доим ҳаёт жараёни билан ҳамоҳанг ҳаракат қилиш имкониятига эга эканлиги, ҳамиша қонун яратиш соҳасида, ундан бир ҳуқуқий манба сифатида фойдаланиш мумкинлигини тасдиқлаган эдилар.

Шариат (исломий қонунлар тизими) нуқтаи назаридан, инсон коинотнинг тожи ва энг олий мартабали зотдир. Қуръони каримнинг "Бақара" сураси (30-оят)да Оллоҳ томонидан, фаришталарга хитоб этилиб, "Мен (одамни) ер юзида халифа қилиб яратмоқчиман" дейилади. Халифа сўзи ўринбосар, қоиммақом, ваколатли намоянда маъносида бўлиб, ундан мақсад шу эдики, Оллоҳ инсонни ер юзида ўзининг ваколатли намояндаси сифатида яратиб, унга дунёни ободонлаштириш, илму маданиятни ривожлантириш, адолатли жамият қуриб, тинч-тотув ҳаёт кечириш вазифасини топширган эди. Кейинроқ 17-сура (70-оят)да инсоннинг шону мақомини кўтариб "биз одам болаларини азиз ва мукаррам қилдик" деб таъкидланади. Албатта инсон учун булардан юқорироқ мақом, эъзоз ва ўринни тасаввур қилиб бўлмайди.

Қуръонда барча инсонлар, уларнинг ижтимоий мавқеи, дини, миллати, тили ва ирқидан қатъий назар тенг ва баробарликлари қуйидагидек эълон этилган: "Эй одамлар, дарҳақиқат биз сизларни бир эркак ва бир аёлдан яратдик ҳамда бир-бирингиз билан танишиб, дўстлик ва биродарликда яшашингиз учун сизларни турли-туман қабила ва элатлар қилиб қўйдик. Албатта Оллоҳ назаридаги сизларнинг энг мукаррамроғингиз энг тақводорроғингиздир" (Қуръони карим, 49-сура, 13-оят).

Кўриниб турибдики, зикр этилган оятларда, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг биринчи ва иккинчи моддаларидаги мазмун, яъни инсонларнинг озод ва тенг ҳуқуқлилиги, иззат-нафс ва юксак шарафли мақомга эга эканлиги, бундан 14 аср муқаддам, том маънода ўз аксини топган.

Шунингдек, инсонларнинг тенг бўлиб, бир-биридан устун турмаслиги ислом пайғамбари ҳазрат Муҳаммад ҳадисларида ҳам жуда кўп таъкидлаб ўтилган. Масалан, уларнинг бирида "Ҳеч бир арабнинг ажамга (араб бўлмаган кишига) ва ҳеч бир ажамнинг арабга, ҳеч бир қоратаннинг қизилтанга ва қизилтаннинг қоратанга нисбатан ҳеч қандай фазилати

(3)

(имтиёзи) йўқдир, магар тақво билан" дейилган. Айни ҳолда барча инсонлар уларнинг ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенг ҳисобланган. Бу ўринда ислом асосчиси бундай деган эди: "Оллоҳга онт ичиб айтаманки, агар Фотима Муҳаммаднинг қизи ўғрилик қилса, албатта унинг қўлини кесардим".

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг 3-моддасида инсон ҳаёти ва эркинлигининг дахлсизлиги кафолатланган ва тўртинчи модда орқали қулчиликнинг барча шакллари ман этилган.

Узоқ давр ҳукм суриб келган қулчилик тизимига биринчи марта АҚШда, Авраам Линкольн раҳбарлигида XIX аср ўрталарида, қақшатқич ва асосий зарба берилди. У XIX аср қулларини озод қилиш йўлида тинимсиз кураш олиб бориб, қулчиликка қарши кураш олиб борувчилар томонидан икки марта АҚШ Президенти қилиб сайланди, охири ҳам ушбу олий инсоний ғоя йўлида қурбон бўлди.

Аммо Ўрта асрларда қуллар баъзи бир мамлакатларда ишлаб чиқариш кучининг асосий қисмини ва Шарқий мамлакатларда жамиятнинг ажратиб бўлмас таркибий қисмини ташкил этганлиги учун ўша даврларда ушбу тизимни (қулчилик тизимини) бутунлай йўқотиш мумкин бўлмаган. Ўшандай бир даврда Рим империясининг айрим мутафаккирлари қулни на инсон, на ҳайвон, балки инсон ва ҳайвон ўртасида турган бир махлуқ деб талқин қилган бир пайтда, ислом шариатининг асосчиси қулларни эъзозлаб, уларга нисбатан одилона ва дўстона муносабатда бўлишни тавсия қилган эди. Мисол сифатида ҳазрат Муҳаммад ўзининг энг яқин саҳобаларидан бири Абузар Ғаффорийга бундай таъкидлаган эди: "Қулларингиз сизларнинг ини-оғаларингиз (биродарларингиз)дирлар, ўзингиз киядиган кийимлардан уларга ҳам кийдиринглар, ўз еган таомларингиздан уларга ҳам едиринглар".

Мусулмон ҳуқуқи тизимида, VII асрдан бошлаб буюк фақиҳлар ва мужтаҳидлар томонидан қулчиликни камайтириш, имкони борича қулларни озодликка чиқариш, ҳеч бўлмаганда улар учун яшаш шарт-шароитини осонлаштириб, уларга имтиёзлар қоил бўлиш мақсадида бир қатор усул-қоидалар ўрнатилган эди. Биз турли тафсирлар, ҳадис китоблари ва ҳуқуқий манбалар, айниқса, Бурҳониддин Марғиноний шоҳ асари "Ҳидоя"га таянган ҳолда, мазкур қоидаларни эслатиб ўтмоқчимиз.

Биринчидан, ислом давлати хазинаси (Байтулмол)нинг асосий даромад манбаларидан бири "закот" ё "садақа"

(4)

бўлган. Закот қуйидаги тўрт нарсадан ундирилган: 1) чорва (туя, қўй, сигир); 2) олтин ва кумуш; 3) мева; 4) дон маҳсулотлари.

Қуръоннинг 9-сурасининг 60-оятига асосан закот орқали тўпланган пуллар 8 қисмга бўлиниб, улардан бир қисми (5-қисми) қулларни сотиб олиб озодликка чиқаришга ишлатилган, яна бир ҳиссаси, қарзга ботиб, банкрот бўлган кишиларнинг қарзларини тўлашга сарф этилган.

Иккинчидан, рўзани қасддан еган киши "каффора" (ўзини гуноҳдан покизалаш) учун, бир қулни озод қилиши керак бўлган. Қул эгаси бўлмаган суратда, икки ой кетма-кет рўза тутган, улгуролмаса 60 та фақир кишига таом берган.

Учинчидан, онт ичган киши ўз онтини синдириб унга хилоф иш тутган бўлса, ўз гуноҳини ювиш (каффора) учун, бир қулни озод қилиши шарт деб белгиланган.

Тўртинчидан, "зиҳор"да, яъни бир мусулмон киши ўз хотинига «Сен, менга онамнинг орқасидексан" деган бўлса, ушбу сўзининг каффораси учун бир қулни озод қилмагунча, хотини унга нораво ҳисобланган. Фақат каффора тўлагандан кейин унинг билан бирга бўлишига ижозат этилган. Қул мавжуд бўлмаган ҳолда, айтиб ўтилган икки шартдан бири бажарилиши керак бўлган.

Бешинчидан, мусулмон ҳуқуқида "китобат" шартномаси асосида, қулга ўз озодлигини сотиб олиш ҳуқуқи берилган. Мазкур шартнома бўйича, қул бир миқдор муайян маблағ тўлаш эвазига, ўз хожаси билан ўз озодлигини сотиб олишга келишган. Китобат шартномаси тузилгандан кейин, хожа уни буза олмаган. Шартнома тузилгандан кейин, қул озод бўлмаса ҳам ўз эгаси тасарруфидан чиқиб савдо ишлари билан шуғуллана олган. Хожа унга рухсат бермаса шаҳардан чиқиш ва сафар қилиш ҳуқуқига эга бўлган. Келишилган пулни хўжайинга тўлагандан кейин, хожа унинг озодлигини эълон қилмаган бўлса ҳам, қул озод ҳисобланиб, ўз эркинлигини қўлга киритган.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур ўзининг "Мубаййин" номли асарида, ушбу масалани қуйидагидек изоҳлаб ўтган:

Гар қарор этса хожаю банда,
Бир баҳо, муддати муайянда.
Гар адо айласа бу муддатда,
Бўлғай озод ул, бу фурсатда.

Ислом фақиҳлари (буюк ҳуқуқшунослари) қуйидаги ҳолларда қуллар, чўриларнинг озодликка чиқишларини белгилаб фатво берганлар.

-- бир мусулмон киши "агар қул эгаси бўлсам, ўша қул

(5)

озод бўлсин" деб онт ичган бўлса, қул эгаси бўлиши билан бирга, унинг қули озодликка чиққан;

-- бир киши ўз чўриси (канизаги)га "Сен бола туғсанг, озодсан" деган бўлса, ўша чўри бола туғиши билан озод ҳисобланган;

-- хожа ўз қули ёки чўрисига сен озодсан, ё сен озод қилингансан, ё сен ҳурсан, ё сени озод қилдим ёки сени бўшатдим деса ва ушбу сўзлардан унинг қасд ва нияти қул ёки чўрини озод қилиш бўлмаса ҳам, мазкур сўзлар унинг оғзидан чиқиши билан унинг ўша қўл ё чўриси озодликка чиққан. Шунингдек, улардан бирини "Эй ҳур!" ёки "Эй озод!" деб чақирган ҳолда ҳам у озод бўлган;

-- агар хожа ўз қули ё чўрисига сенинг бошинг, ё юзинг озод ёки баданинг озоддир деб хитоб этса, айтилган сўзлар, барча баданнинг иродаси маъносида бўлганлиги учун у озодликка чиққан. Шунингдек, мен сенга эга эмасман деб хитоб этса ва ушбу сўздан мақсади уни озод қилиш бўлса озод бўлган;

-- агар бир киши қулни "бу менинг ўғлим" деб, ўз сўзи устида турса, ўша қул озод ҳисобланган;

-- ҳар ким ўз маҳрам кишиларидан (улар билан никоҳдан ўтиши мумкин бўлмаганлардан)бирон қул ёки чўрининг эгаси бўлса, масалан уни сотиб олса, ёки биров унга ҳадя қилса, ўша қул ё чўри озод бўлган;

-- агар бир хожа мажбур қилинган ҳолда ёки мастлик ҳолатида ўз қули ё чўрисининг озодлигини ифода қилса, у озодликка чиққан;

-- агар бир хожа ўз қулининг бир қисмини озод қилса, имом Абуюсуф фикрича, у бутунлай озод ҳисобланган;

-- агар бир хожа ўз қулини унинг мувофақаси асосида, бир миқдор пул ё мол эвазига озодсан деса, қул ҳеч қандай пул ёки мол тўламасдан озод бўлган;

-- фақиҳлар ҳукмига биноан агар бир киши бошқа бир кишига, чўрингнинг мен билан турмушга чиқиши учун минг дирҳам эвазига озод қилгин деса, хўжайин шундай қилгандан кейин, ўша чўри у билан турмушга чиқишни истамаса ҳам озод ҳисобланган, унинг озодлигини талаб қилган киши қул эгасига ҳеч нарса тўлашга мажбур қилинмаган;

-- ҳомилалик чўри озод қилинса, унинг қорнидаги боласи ҳам озод ҳисобланган;

-- агар бир чўри ўз хўжайинидан бола кўрса, у "умми волад" яъни хўжайин боласининг онаси ҳисобланиб, хожа уни сотиш ёки бировга ҳадя қилиш ҳуқуқига эга бўлмаган. Хожанинг вафотидан кейин у озодликка чиққан.

(Давоми бор)

(6)

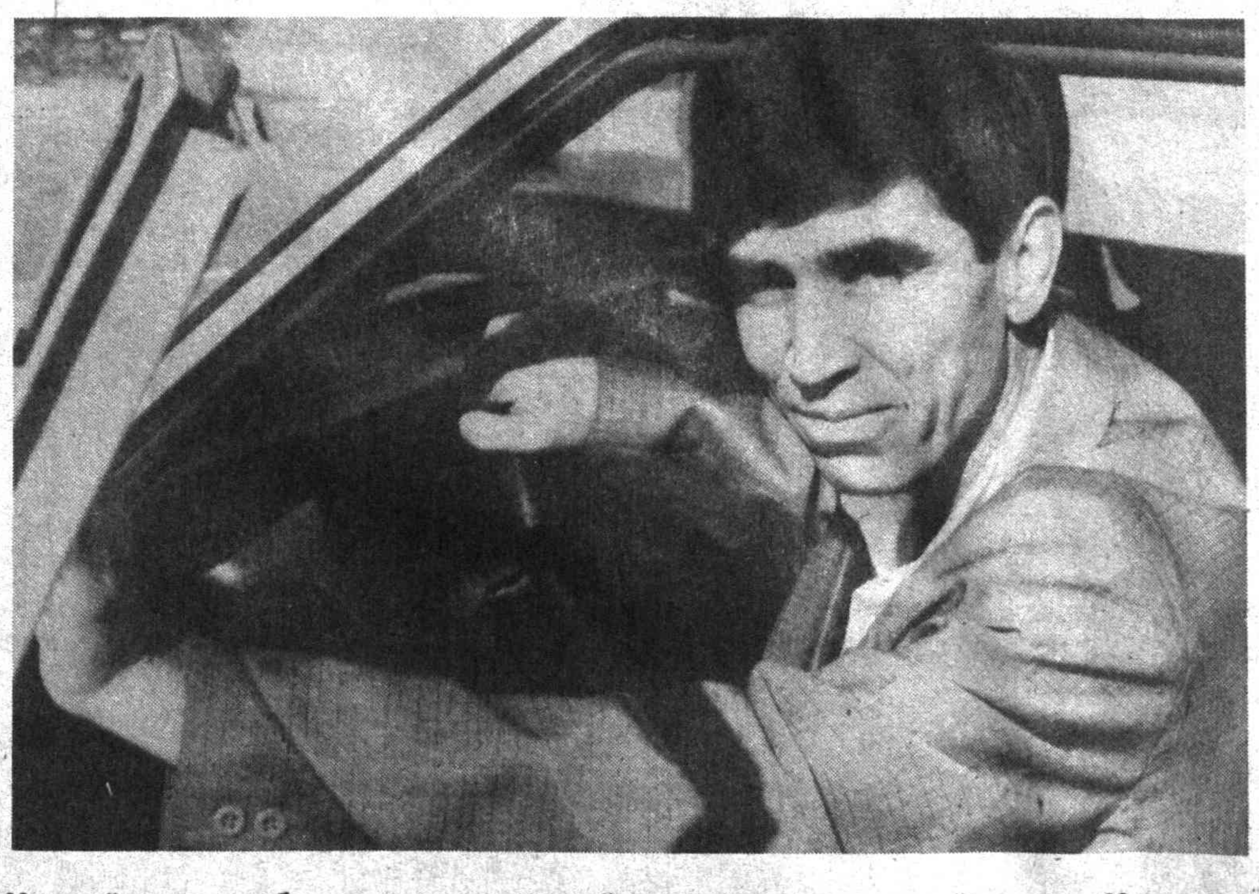

Навоийдаги автобус-таксомотор саройининг илғор такси ҳайдовчиси Искандар ТИЛЛАЕВнинг меҳнатидан ҳамма мамнун.

"КАМОЛОТ" ПАХТАКОРЛАР ҲУЗУРИДА

"Камолот" жамғармаси Қашқадарё вилоят бўлими тарғибот-ташвиқот гуруҳи далаларда ҳашарчи ёшлар ҳузурида бўлиб, маданий-маиший хизмат кўрсатмоқдалар. Гуруҳ таркибида санъаткорлар, тиббиёт ходимлари, маданият ходимлари билан бирга сартарошлар, пойафзал таъмирловчилар бор.

"Камолот" жамғармаси вилоят бўлими раиси Боймурод Юсупов раҳбарлигидаги бу гуруҳ яқинда Қамаши туманидаги "Ғиштли" жамоа хўжалигида бўш вақтларида пахта тераётган Қамаши Агробизнес коллежи, Баҳористон тумани "Кўҳна фазли" жамоа ширкат хўжалиги далаларида пахта тераётган Қарши тиббиёт билим юрти талаба ёшлари ҳузурида бўлишди.

Сатрлар тасмасидан

Давра суҳбати

Куни кеча Республика "ЭКОСАН" фонди ва Бизнес-Инкубатор ташкилоти билан ҳамкорликда "Бизнес экология ва саломатлик-97" мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Ушбу давра суҳбатида Республикамизда кўзга кўринган акционерлик жамиятлари ва Ўз БАТ қўшма корхонаси, Самсунг, Олсофт, Республика Бизнес-фонд маркази, Ўзмаком, "Мадад" суғурта компанияси ҳамда "Кока-кола" қўшма корхонаси вакиллари иштирок этишди.

Учрашувни "ЭКОСАН" фонди президенти профессор Ю. Шодиметов кириш сўзи билан очди. Шундан сўнг сўз олган Бизнес инкубатор маркази Бош директори Х.Ҳакимов ва бошқа ташкилот, қўшма корхоналар раҳбарлари сўз олиб, ўз фикр мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Йиғилишдан кўзда тутилган мақсад, ўзбекистонлик тадбиркорларнинг чет эл компаниялари билан алоқасини яхшилаш ва Республикамизда экология муаммоларини ҳал қилиш юзасидан дастурлар тайёрлаб уларни амалга оширишдан иборатдир.

Яна бир асосий масала кўпгина экологик муаммоларни ҳал қилиш учун ЭкоБизнес маркази ташкил қилиш кераклиги таъкидланди. Бу марказ ҳозирги замон талабига жавоб бера оладиган даражада жиҳозланган бўлиши кераклиги айтилди. Шундагина кўпгина экологик масалаларни ҳал қилиш осон кечиши ва қулайликлар туғилиши мумкин. Ҳозирги кунда "ЭКОСАН" фонди 65 та чет эл давлатлари билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Бунинг натижасида Оролбўйи ва Мўйноқ аҳолисига ёрдам поездлари жўнатилмоқда.

Йиғилиш иштирокчилари 1998 йилни Экология ва саломатлик йили деб номлашни таклиф қилишди. Республика ҳукумати бу таклифни қўллаб-қувватлайди деган умиддамиз.

Лутфулло СУВОНОВ, "Туркистон" мухбири

Қишлоқда ислоҳот

"СИЗГА ҲАМ НАСИБ ЭТСИН"

Ҳар қандай кўнгилсиз гап дилни хира қилиши аниқ. Ёз бошлари эди. Вилоятда катта кенгаш бўлди. Мана ман деган туман ҳокимлари, хўжаликлар раҳбарлари сўзга чиқиб, бу йилги деҳқончиликдан олинадиган даромадлар ҳақида анчайин баландпарвоз гапларни айтишганди. Улар "Пахтадан гектарига фалон тоннадан ҳосил оламиз", деган ваъдаларни беришганди. Аммо уларнинг баъзилари шошма-шошарлик билан иш юритишди, ҳатто дефолиацияни тўлиқ ўтказишмади, терим машиналарини наридан-бери таъмирлаб ишга солиб юборишди. Вақтида чопилмаган, озиқлантирилмаган ва суғорилмаган майдонларда ҳосилдорлик пасайиб кетганлигини хаёлларига ҳам келтиришмади. Оқибатда эса... қуруқ ваъда берганлар мулзам бўлиб қолишди. Дил хира бўлиб турган шундай кунларда йилт этган чироқ кўрингандай бўлди. Бамисоли қуёшнинг илиқ ва ёқимли нурлари кўнгилларни уйғотиб, ҳарорат бағишлади. Бу қуёш Норин тумани далалари узра ярқираб турарди...

Бошқалар, яъни ҳовлиқиб теримга тушганлар диққат билан қарашса, ҳаммадан кейин машина теримини бошлаган норинликлар олдинга ўтиб, ҳайратомуз ғалабани қўлга киритишибди. Давлат омборига 24.500 тонна пахта топширишибди. Бундай ютуқ кимни қизиқтирмайди дейсиз. Айниқса, қўшни туман ва хўжаликларда терим ўлда-жўлда бўлиб турган бир пайтда. Шунда мухбирларимиздан бири туман ҳокими Ғуломиддин Жабборовга учрашиб, сиз яқиндагина теримни бошлагандингиз, режани ҳам уддалабсиз, сири нимада? -- деб сўраганида, ҳоким шундай деб жавоб берибди:

-- Тўғри, туманимиз вилоятда сал кечикиброқ теримни бошлаганди. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Бу ҳақда гапиришдан аввал йил бошидаёқ тузган режамиз борасида фикр юритишни истардим. Биз баҳорда 7339 гектар ерга плёнка остида барака уруғи қадагандик. Ҳаммаси районлаштирилган, илғор технология асосида тайёрланган сара нав уруғлар. Қарангки, пайкаллар бир текисда парваришдан ўтказилди. Вақтида озиқлантирилди, суғорилди, яганалаб ишловдан чиқарилди. Бунда ҳеч ким ўз куч-қувватини аягани йўқ. Барча баб-баравар ишлади. Ишлаганларга эса вақтида ҳақ берилди, мукофотлар, қимматбаҳо совғалар тақдим этиб борилди.

Ишни яхши ташкил этган "Ғалаба", "Пахтакор", "Тошкент" сингари хўжаликларда ҳатто гектарига 38 центнергача ҳосил кўтарилди. Вилоятда машина терими бўйича туманимизда кечикиброқ иш бошлаганимиз сабаби дефолиацияни охиригача етказдик, машиналарни 100 фоиз теримга тайёрладик. Шундан сўнг майдонларни ҳозирлаб оқсоқолларимизнинг дуоси билан иш бошладик. Тўғри, терим жараёнида баъзилар, яъни "Каттаўлмас", "Хўжаобод" сингари хўжаликлар бир муддат пайсалланиб қолишди. Аммо вақтида кўрилган чоралар натижасида улар ҳам олдинга ўтиб олишди. Машина теримини ёппасига ўтказиб бўлганимиздан сўнг қўл теримини кучайтирдик. Ўқитувчилар, ишчилар, хуллас турли касб кишиларидан иборат 17 минг ҳашарчи енг шимариб ишга киришди. Юздан ортиқ бригада ва бўлимларда улар уйган хирмонлар тоза ва сифатлилиги билан ҳавасингизни келтиради. Юрт бойлиги -- пахтамизга бўлган меҳр ва ҳурматни ана шунда яна бир карра ҳис этасиз.

Уюлган хирмонлар пешма-пеш пахта қабул қилиш пунктларига етказилди. Тумандаги "Норинтола" акционерлик жамиятига қарашли пахта корхонаси кечаю-кундуз ишлаб турди. Топширилган ҳосил биринчи навга қабул қилинди. Бу ерда бир кеча-кундузда 250 тонна пахта қайта ишловдан ўтказилмоқда. Солижон Каримов, Козимбек Сатторов сингари ўз ишининг усталари пахтакорларимизнинг оғирини енгил қилишаётир.

Туманимизда бутун оиласи билан теримга чиққанлар, сидқидилдан меҳнат қилиб юрт бойлигини кўпайтираётган кишилар жуда кўп. Мана бир мисол, механизатор Ёқубжон Исмоиловнинг ўзи мавсумда машинада 90 тонна пахта терган бўлса, унинг оиласи 50 иш кунида 30 тонналик хирмон уйди. Албатта, уларнинг меҳнати ерда қолмади. Қимматбаҳо совғалар, пул мукофотлари берилди. Тумандаги "Ғалаба" жамоа хўжалигида Ёқубжон сингари ишбилармонлар жуда кўп. Ҳозир 11 та бригада гектаридан 38 центнердан ҳосил кўтариб, маррага биринчи бўлиб келишди. Биз терим бошиданоқ келишганимиздек, бош совринларни уларга бердик.

"Ўзбекистон" жамоа хўжалигида механизатор бўлиб ишлаётган Абдуллажон Қўлдошев ва унинг ёрдамчиси Абдусамад Абдураҳимовлар ҳам чакана меҳнат қилишмади. Улар ҳар куни 11 тоннадан пахта теришди. Умуман олганда бу хўжаликда 800 тонналик хирмон машиналар ёрдамида уюлди.

Бизда асосий ишчи кучлари ва мутахассислар ёшлардан иборат. Уларнинг меҳнати ўз вақтида қадрланиб келинади. Кимга қандай ёрдам зарур бўлса кўрсатилади. Инсон манфаатларини олдинга қўйганлигимиз ишимизда ижобий натижалар бермоқда.

Ҳоким туман бўйича теримнинг қандай борганлиги ва ҳозирги кунда ҳам режадан ортиқ даражада пахта топшириш учун олиб борилаётган ишлар юзасидан ҳикоя қилиб берар экан, норинликлар бундан кейин ҳам ташаббусни қўлдан бермасликларини айтди. Суҳбат сўнгида бахт қуёши пахтакорнинг боши узра ҳамиша порлаб тураверсин, деган тилакни билдирди.

Ҳикоямизнинг мухтасари шундан иборатки, пахта йиғим-теримини омилкорлик билан ташкил этган норинликлар бугунги кунда суръатни бўшаштирганлари йўқ. Улар далада қолган ҳар мисқол пахтани йиғиб-териб давлат омборига топширишмоқда. Юрт бойлигини кўпайтираётган бу замондошларимизга омад ҳамиша ёр бўлсин, деймиз.

Ўз мухбиримиз

ЁШЛАР ШИЖОАТИ

Баҳористон туманидаги Юсуф Ҳасанов номли мактаб жамоаси ўзига хос тажриба яратди. Бундан уч йил муқаддам мактаб директори Азамат Ҳамроев "Кўҳна фазли" жамоа ширкат хўжалиги раҳбарларига мурожаат қилиб, 20 гектар ер олган эди. Мана ўтган йиллар мобайнида мактаб жамоаси ишлаб кам бўлишмади. Икки йилдан буён дон экиб ғалла олишаётган бўлишса, бу йил ернинг ярмига чигит экишиб, пахтадан юқори ҳосил етиштиришди. 20 тонна пахта етиштирган аҳил жамоа деҳқончиликнинг ўзидан мўмайгина даромад ҳам қиляпти. Ўтган йиллар меҳнат ҳисобидан мактабнинг жорий ҳисоб рақамига 300 минг сўм пул тушди. Бу йил пахтадан ҳам кўзлангандан кўпроқ даромад олиш ният қилинмоқда.

-- Етиштирилган ҳосилни талабаларимизнинг ўзи саранжомлаб олишяпти,- дейди мактаб директори Азамат Ҳамроев.

-- Ҳа, ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида ҳеч ким "мана буни ол" демайди. Фақатгина баракали меҳнат эвазига иқтисодиётимизни мустаҳкамлаш мумкин.

Шавкат СУЛТОНОВ

ЎЗГА ЭЛЛАРДА НИМА ГАП?

КИЕВ. Қора денгизда Украина ва Россия ҳарбий денгиз кўшинларининг «Фарватер мира-97» деб номланган қўшма ҳарбий машғулотлари бошланди.

Украина мудофаа вазирлигининг маълумотларига қараганда, шу йил 1 ноябрга қадар давом этадиган ушбу машғулотларда ўн беш мингдан ортиқ аскар ҳамда ўттизга яқин ҳарбий кема иштирок этади.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. 1998 йил Нью-Йоркда бўлажак навбатдаги «Яхши ният ўйинлари» дан сўнг мазкур тадбир АҚШ ҳамда Россияни «тарк этадиган» бўлди. Маълумки, шу вақтга қадар ушбу мусобақалар фақат АҚШ ва Россия шаҳарларида ўтказиб келинарди.

2002 йилда ушбу ўйинлар Осиё қитъасида, Узоқ Шарқ мамлакатлари шаҳарларидан бирида ўтказилади.

* * *

КОБУЛ. Покистон ҳукумати вакилларидан бири Рустамшайх Муҳаммад Афғонистоннинг Бадахшон вилоятида Президент Бурҳониддин Раббоний билан учрашди. Учрашув чоғида Афғонистондаги бугунги вазият муҳокама қилинди.

Шунингдек, Рустамшайх Муҳаммад Президент Бурҳониддин Раббонийни Покистон Бош вазири Навоз Шариф номидан ўз мамлакатига таклиф қилди.

* * *

ЖАКАРТА. Индонезия пойтахтида Ислом Конференцияси Ташкилотининг навбатдаги анжумани бошланди.

Элликдан зиёд Ислом давлатларининг диний ишлар вазирлари иштирок этаётган бу анжуманда, ислом бирлиги, диний ҳамкорлик, маданий ва ижтимоий масалалар муҳокама қилинмоқда.

* * *

ТЕҲРОН. Эрон ҳукумати Қатар пойтахтида ўтказиладиган Ислом давлатлари иқтисодий анжуманига қарши эканини маълум қилди. Эрон ташқи ишлар вазирлиги тарқатган баёнотда ёзилишича, бунинг асосий сабаби анжуманга Исроил вакилларининг таклиф қилинганидир. Режага кўра, Ислом давлатларининг ушбу иқтисодий анжумани шу йил ноябр ойига мўлжалланган.

/ЎзА/

ДУШАНБА, 3

I

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА! Профилактика муносабати билан 3 ноябрда ЎзТВ I кўрсатувлари соат 17.55 да бошланади.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Ораста кийинайлик».
18.30 «Олам ва одам».
18.50 «Шарқ тароналари». 23-кўрсатув.
19.10 «Мен буюк юрт ўғлидурман...» Гроссмейстер Рустам Қосимжонов.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 22.50, 23.40 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 Бухоронинг 2500 йиллигига бағишланган байрам концерти (такрор).
22.55 «Ўзбекистон ва жаҳон».
23.15 «Бастакор илҳоми».
23.45 «Ахборот».
00.10 «Жаҳон киноси юлдузлари».
00.30—00.35 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25 — Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мультту́плам.
18.35 «Спорт қитъаси».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Туризм ҳақида».
20.20 «Мусиқий йўлка».
20.30 «Ахборот».
20.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.15 «Кинонигоҳ».
22.05 Кундалик.
22.15 «Спорт қитъаси».
23.15 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.05—00.15 Кундалик.

III

17.55 Янгиликлар.
18.00 «Гарри — қор одам». Қисқа метражли телевизион фильм. 1-серия.

*

Россия жамоат телевидениеси. 18.20—21.35

*

21.35 «Кругозор». Тележурнал.

*

Россия давлат телевидениеси 22.00—22.25

*

22.25 Эълонлар.
22.30 «Икки шаҳар қиссаси». Бадиий фильм (Англия).
24.00—00.20 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мульткарусель».
19.00, 21.35 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Дидар».
20.00 «Жаҳон».
20.20 «Умр баҳори».
20.35 «Ракурс».
21.05 «Спорт-тайм».
21.40 «БМТ: ислоҳотлар йўлида».
22.00 «Рақслар қанотида».
22.30 «Интиҳосиз». Бадиий фильм.
23.15—23.25 «Хайрли тун!»

СЕШАНБА, 4

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Бастакор илҳоми».
9.00 Биржа ва банк хабарлари.
9.15 «Олам ва одам».
9.35 «Алпомиш авлодлари».
10.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 Инглиз тили.
10.35 «Ўн икки ой». Республика қўғирчоқ театрининг спектакли.
11.35 «Остонаси тиллодан».
11.55 «Шарқ тароналари». 23-кўрсатув.
12.15 «Ёшлар ва замон».
12.35 Ш. Бошбеков. «Эшик қоққан ким ўзи?» Видеофильм.
14.05—14.35 Ўзбекистон телерадиокомпанияси хор жамоасининг концерти.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Санъат ғунчалари».
18.30 «Замин фидойилари».
18.50 «Халқ саломатлиги йўлида».
19.05 «Изтироб».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 22.50, 23.30 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Биламиз-у, аммо...»
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «XXI аср бўсағасида».
21.20 Хиванинг 2500 йиллигига бағишланган байрам концерти (такрор).
22.55 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик кўрсатув.
23.15 «Вазият».
23.35 «Ахборот».
24.00 «Уйғоқ кунлар». Кинокўрсатув.
00.25—00.30 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 — Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мультту́плам.
18.35 «Палитра».
18.50 «Дойче Велле» тақдим этади...»
19.10 «Нафис мажлислар».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Табиат дунёси».
20.30 «Ахборот».
21.00 «ХИФ».
21.20 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.30 «Кинонигоҳ».
23.10 Кундалик.
23.20 «Авлодимиз».
23.35 «Акс».
23.55 «Ишбилармонлар ҳафтаси».
00.10—00.20 Кундалик.

III

17.55 Янгиликлар.
18.00 «Гарри—қор одам». Қисқа метражли телевизион фильм. 2-серия.

*

Россия жамоат телевидениеси. 7.30—9.00

***

18.20—21.35

*

21.35 «Қорачингил». Телефильм.

*

Россия давлат телевидениеси. 22.00—22.25

*

22.25 Эълонлар.
22.30 «Оқ бўрилар». Бадиий фильм (Олмония).
00.10—00.30 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 Кўрсатувлар тартиби.
18.50 «Мультқарусель».
19.05, 21.45 Эълонлар.
19.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.55 «Сен ҳақингда ва сен учун».
20.10 Мусиқий дақиқалар.
20.15 «Солиқ ҳақида сабоқлар».
20.30 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.00 «Янги иқтисод».
21.20 «ТВ-IV да немис тўлқини».
21.50 «Уйингоҳ».
22.20 «Телеташриф».
22.40 Мусиқий дақиқалар.
22.45 «Европа манзаралари».
23.05—23.15 «Хайрли тун!».

ЧОРШАНБА, 5

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Муҳаббат наволари». Мусиқий дастур.
8.55 «Бокира туйғулар».
9.15 «Қишлоқ стадионларида».
9.35 «Дунё адабиёти».
10.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 «Инсон ва замин». Тележурнал.
10.30 Янги алифбони ўрганамиз.
11.00 «Одам бўлмайди». Бадиий фильм.
12.30 «Шукуҳ».
13.00 «Юртим жамоли».
13.30 «Қиёфа». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Малика Иброҳимова.
14.05—14.25 «Соз сеҳри». Мусиқий дастур.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Фарзанд — умид юлдузи».
18.30 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадур...»
18.35 Фольклор-этнографик ансамблларнинг «Зилол-97» телефестивали.
18.50 «Исмлар тарихи».
19.05 «Жамоат ташкилотлари: маслак ва мақсад».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 22.10, 23.50 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Тошкент метроси: кеча ва бугун».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
21.20 Эстрада хонандалари куйлайди.
21.50 «Бухорои Шариф».
22.15 «Бирдан бир миллионгача». Публицистик кўрсатув.
22.35 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Трактор» (Тошкент) — «Хоразм» (Урганч).
23.20 «Ўзбекистон бастакорлари». Рустам Абдуллаев.
23.55 «Ахборот».
00.20—00.25 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 — Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мультту́плам.
18.35 «Классик куйлар кечаси».
18.55 «Услуб».
19.05 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Табиат дунёси».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Хонадонингизда осойишталик бўлсин».
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.40 «Кинонигоҳ».
23.10 Кундалик.
23.20—00.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

III

17.55 Янгиликлар.
18.00 «Гарри — қор одам». Қисқа метражли телевизион фильм. 3-серия.

*

Россия жамоат телевидениеси. 7.30—9.00

***

18.20—21.35

*

21.35 «Шоҳсупа сари йўл». Спорт дастури.

*

Россия давлат телевидениеси. 22.00—22.25

*

22.25 Эълонлар.
22.30 «Доно Мондухай хоним». Бадиий фильм. 1-серия (Мўғулистон).
23.40—24.00 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультқарусель».
19.00, 21.50 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Ташрифлар ва таклифлар».
20.00 «Спортлото».
20.10 «Дунё ва болалар».
20.30 «Маҳаллада дув-дув гап». Бадиий фильм.
21.55 «Автосалтанат».
22.05 «Нафосат гулшани».
22.35 «Ҳуқуқ ва бурч».
22.55 «Бу ажиб дунё».
23.10—23.20 «Хайрли тун!».

ПАЙШАНБА, 6

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 Эстрада хонандалари куйлайди.
9.05 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
9.25 Болалар учун. «Орзу».
9.50 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Дастлабки пойга».
10.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 Ёшлар учун. «Мунис қалблар».
10.30 Алифбо сабоқлари.
11.00 «Оцеола». Бадиий фильм.
12.30 «Ҳуқуқий жамият сари».
13.00 «Туташ томирлар».
13.15 «Хўжа Насриддин». Мультфильм.
13.35 «Фан — тараққиёт негизи».
14.05 — 15.05 «Биз танлаган йўл». Видеоканал.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Қизиқарли учрашувлар».
18.35 «Ҳидоят сари».
18.55 «Шарқ тароналари». 24-кўрсатув.
19.25, 20.25, 20.55, 22.30 23.40 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Юзма-юз».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 «Давр фарзанди». Шароф Рашидов таваллудининг 80 йиллигига.
21.50 Санъат усталарининг концерти.
22.35 «Таҳлил».
22.55 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Нефтчи» (Фарғона) — «Зарафшон» (Навоий).
23.45 «Ахборот».
00.10 — 00.15 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Мультипанорама».
9.20 «Ҳайвонот дунёси».
9.40 «Синфдош».
10.00 «Бари ҳазил».
10.10 «Мусиқа салтанати».
10.35 «Жараён».
10.45 Видео-«О».
12.15 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.

* * *

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15 «Аралаш-қуралаш». Болалар учун дастур.
18.30 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
18.50 «Бир жуфт қўшиқ».
19.00 «Билиб қўйган яхши».
19.10 «Қатрада қуёш».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Дубляж».
20.15 «Сир».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Мутойиба».
21.20 Оҳанглар ва Эълонлар».
21.30 «Кино жавонидан».
24.00 — 00.10 «Даракчи».

III

17.55 Янгиликлар.
18.00 «Гарри—қор одам». Қисқа метражли телевизион фильм. 4-серия.

*

Россия жамоат телевидениеси. 7.30—9.00

***

18.20—21.35

*

21.35 Эълонлар.
21.40 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».

***

Россия давлат телевидениеси. 22.00—22.25

*

22.25 «Сато». Телефильм.

22.45 «Доно Мондухай хоним». Бадиий фильм. 2-серия.
23.55—00.15 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мулькарусель».
19.00, 21.40 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Ҳамшаҳарлар».
20.10 «02» тўлқинида.
20.25 «Чинсэн».
20.55 «Минг бир маслаҳат».
21.10 «Коктейль плюс».
21.45 «Интерспорт».
21.55 «Каталог».
22.05 «Она».
22.35 «Туркия кеча ва бугун».
22.55 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
23.25—23.35 «Хайрли тун!»

ЖУМА, 7

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Юзма-юз».
8.45 «Шарқ тароналари». 24-кўрсатув.
9.15 «Бармоқлар сеҳри».
9.35 «Авлод». Публицистик кўрсатув.
10.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 Немис тили.
10.35 «Шоирлар — болаларга».
10.55 «Истак бору, имкониятчи?»
11.10 Болалар учун фильм. «Изтопар».
12.40 «Суварак». Мультфильм.
12.50 «Тасвирга кўчган кўнгил».
13.20 Санъат усталарининг концерти.
14.05 — 15.05 «Сайқал». Видеоканал.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Қўшиғим, жон қўшиғим».
18.35 «Чемпион билан учрашув».
18.50 Қуёш юрти. «Ўзбекистон дея аталур». Телефильм.
19.00 «Қалб гавҳари».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 22.05, 00.25 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Ислоҳот: изланишлар самараси».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисод алифбоси».
21.30 «Мусиқа бўстони». Телеальманах.
21.45 «Битик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
22.10 «Омад ғилдираги». Телевизион ўйин.
23.00 «Меҳр макони».
«Мунаввар дунё». Маърифий дам олиш дастури.
23.20 «Олам».
23.40 ЎзТВ экранида биринчи марта. «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 12-қисм(Миср Араб Республикаси).
00.30 «Ахборот».
00.55 — 01.00 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Аралаш-қуралаш».
9.15 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
9.35 «Бир жуфт қўшиқ».
9.45 «Билиб қўйган яхши».
9.55 «Қатрада қуёш».
10.10 «Дубляж».
10.30 «Сир».
10.40 «Мутойиба».
11.00 — 13.30 «Кино жавонидан».

* * *

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 — Эълонлар.
18.20 «Бугуннинг боласи».
18.35 «Нозик мўъжиза».
18.45 «Ёқимли иштаҳа».
19.00 «Бизнес ҳафта якунлари».
19.10 «Эртага — шанба».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Дилнавоз садолар.
20.05 «Тақдим».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ривоят».
21.10 «Хуш келибсиз».
21.25 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.40 «Кинонигоҳ».
23.15 «Бокс. Бокс. Бокс».
23.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.20 — 00.30 «Даракчи».

III

17.30 Янгиликлар.
17.35 «Гарри — қор одам». Қисқа метражли телевизион фильм. 5-серия.

*

Россия жамоат телевидениеси. 7.30—9.00

***

17.55—21.35

*

21.35 «Мусиқа ҳамма учун». Мусиқий дастур.

*

Россия давлат телевидениеси. 22.00—22.30

*

22.30 Эълонлар.
22.35 Наби Раҳимов «Фалокат оёқ остида». фильмида.
00.10—00.30 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультқарусель».
19.00, 22.05 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Бу бўстон аро».
20.20 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.50 «Ширу-шакар».
21.20 «Маънавият ва ислом».
21.40 «Осиё монитори».
22.15 «Араб эстрадаси».
22.35 «Тўйлар муборак». Бадиий фильм.
23.40—23.50 «Хайрли тун!».

ШАНБА, 8

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Халқ ижодиёти».
8.55 «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 12-қисм.
9.40 «Тонг юлдузи» — меҳмонимиз».
«Ёшлик» студияси намойиш этади:
10.05 «Маҳорат».
10.25 «Қишлоқ ҳақида ўйлар».
10.45 «Омад ғилдираги». Телевизион ўйин.
11.35 «Озода бўлса шаҳринг».
12.00 «Истеъдодлар ўлкасидир хур Ўзбекистон!» Республика ёш ижодкорлар фестивали.
12.45 «Инсон — ҳаёт гултожи».
13.10 «Мио, болагинам Мио». Бадиий фильм.
14.45 — 15.05 «Табаррук қадамжолар».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун. «Қўнғироқча».
18.20 «Шеър ва шуур».
18.30 «Спорт, спорт, спорт».
19.00 «Шарқ тароналари». 25-кўрсатув.
19.25, 20.25, 20.55, 22.20 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Оқшом эртаклари.
20,05 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.15 «Омонлик тилаймиз».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ўзбекистоннинг янги тарихи».
21.30 «Ҳамма кўриши шарт... эмас». Дам олиш дастури.
22.25 «Нуроний». Тележурнал.
22.45 «Сулола».
«Тунги ёғду». Дам олиш дастури.
23.15 «Мусиқали саёҳат».
23.30 «Имкон чўққилари».
23.45 «Тўрт йўл». Бадиий фильм. 1—2-сериялар.
02.25 «Мунажжим башорати».

II

9.00 «Бугуннинг боласи».
9.15 «Нозик мўъжиза».
9.25 «Ёқимли иштаҳа».
9.40 «Бизнес ҳафта якунлари».
9.50 Дилнавоз садолар.
10.00 «Тақдим».
10.20 «Ривоят».
10.30 «Хуш келибсиз».
10.45 «Кинонигоҳ».
12.20 — 12.35 «Бокс. Бокс. Бокс».

* * *

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15 «Боланинг тили».
18.30 «Ёрилтош».
18.50 «Қонун ҳимоясида».
19.00 «Табиат шифохонаси».
19.10 «Таянч».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Бизнес-академия».
20.10 «Омонлик тилаймиз».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ханда дўкони».
21.20 «Даллас». Телесериал.
22.10 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
22.30 «Интерфутбол».
22.50 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.00 Видео — «О».
00.35 — 00.45 «Даракчи».

III

16.40 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
16.45 Ўзбекистон телерадиокомпанияси камер оркестри концерти.

*

Россия жамоат телевидениеси. 17.15—21.35

*

21.35 Эълонлар.

IV

9.00 «Аэробика».
9.20 Эълонлар.
9.25 «Шанба эртаги».
10.25 «Ассалом, Франция!»
10.55 «Кросс-Роуз» кафесига хуш келибсиз» («Америкага назар» кўрсатувига илова).
11.25 «Учувчи шифокорлар». Телесериал.
12.10 Чет эл эстрадаси.
12.40—13.00 «Корейс тилини ўрганамиз».

***

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультқарусель».
19.00, 22,00 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Шанба оқшомида».
20.00 «Намасте».
20.30 «Спектаклдан сўнг».
21.00 «Биргаликда куйлайлик».
22.05 «Эсдалик учун дастхат».
22.35 «Самодаги олмослар». Телесериал.
23.20 «Бу ажиб дунё».
23.35 «Хит-коллекция».
23.55—00.05 «Хайрли тун!»

ЯКШАНБА, 9

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Олам». Кинокўрсатув.
11.20 «Ташриф». Дам олиш дастури.
12.00 «Болаларга бахшида умр».
12.20 «Туркий уруғлар». Қўнғирот.
12.35 «Шарқ тароналари». 25-кўрсатув.
13.00 «Нодир шахс». Бадиий фильм.
14.20 «Ҳамма кўриши шарт... эмас». Дам олиш дастури.
15.10 — 16.00 «Нурли келажак».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Мультолам.
18.20 Ёшлар учун. «Аудитория».
18.40 «Санъаткор саодати». Мусиқий кўрсатув.
19.00 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Якшанба оқшомида».
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Олтин дала». Ахборот-мусиқий дам олиш кўрсатуви.
22.05 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Дўстлик» (Тошкент вилояти) — «Нефтчи» (Фарғона).
22.50 Телевизион миниатюралар театри.
«Аср мўъжизаси» кинодастури.
23.20 Кино янгиликлари.
23.35 «Ўзбек киноси ижодкорлари».
23.55 Туркон Шарой «Мине» фильмида.
01.25 — 01.30 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Боланинг тили».
9.15 «Ёрилтош».
9.35 «Қонун ҳимоясида».
9.45 «Табиат шифохонаси».
9.55 «Таянч».
10.10 «Бизнес-академия».
10.25 «Омонлик тилаймиз».
10.40 «Ханда дўкони».
11.00 «Даллас». Телесериал.
11.50 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
12.10 «Интерфутбол».
12.30 — 14.05 Видео — «О».

* * *

16.00 Кўрсатувлар дастури.
16.05 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.
17.50 «Даракчи».
18.00 Болалар дунёси.
18.15 «Мультипанорама».
18.35 «Турфа олам».
19.00 «Нафосат».
19.10 «Келгуси ҳафтада».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Бу мунис лаҳзалар».
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Жараён».
21.15 «Изҳор».
21.40 «Даллас». Телесериал.
22.30 «Миллионлар ўйини».
22.50 «Тақвим, эълонлар, оҳанглар».
23.00 Видео—«О».
00.35 — 00.45 «Даракчи».

III

18.55 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.

*

19.00 «Самога йўл». Болалар учун қисқа метражли фильм.

*

Россия жамоат телевидениеси. 19.40—23.20

*

23.20 Эълонлар.
23.25—23.50 «Панорама» (рус тилида).

IV

9.00 «Хайрли тонг!».
9.30 «Парле ву франсе?»
9.55 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
11.35 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
11.45 Эълонлар.
11.50 Киносалон. «Юрск давридаги боғ». Бадиий фильм.
13.50 «Кинони севасизми?».
14.20 «Жонли сайёра».
14.40 «Ўхшаш қиёфалар музейи». Бадиий фильм.
16.20 «Шу куннинг мавзуси».
16.35 Мультэкран.
16.50—17.10 «Сенинг вақтинг».

*

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультқарусель».
19.00, 21.30 Эълонлар.
19.05 «Менинг кўчам».
19.20 «Телеташриф».
19.40 «Иштирок этувчилар».
20.10 «Мусиқий олимп».
20.30 «Тошкент оқшомида».
21.00 «Жаҳон кинематографияси янгиликлари».
21.35 Киносалон. «Анаконда».
23.15—23.25 «Хайрли тун!»

Ҳашарда. Суратда Навоий давлат педагогика институти IV курс талабаси Д. Сунnатова

ЁШЛАР TV ҲАҚИДА

1. Ҳафта давомида қайси кўрсатув сизга ёқди?
2. Қайси бири ёқмади?
3. Таклифингиз.

Нодира Ҳотамова, Охунбобоев номидаги тиббиёт билим юрти талабаси:

1. "Альманах–ТВ", "Эгиз қўшиқлар", "Оталар сўзи — ақлнинг кўзи", "Келин-куёв"

2...

3. Кўрсатув олиб борувчилар Россия тележурналистларига кўпам тақлид қилавермасалар...

Акмал Товмуродов, Навоий вилояти, Хатирчи тумани:

1. "Альманах-ТВ" ёқди. "Юзма-юз" яхши, "Ассалом, Ўзбекистон"ни ҳам кўрса бўлади.

2. "Тунги ёғду", якшанба куни берилаётган "Аср мўъжизаси" кино дастури вақтлироқ берилса. Шаҳарликларни билмадим-у, аммо пахтазордан чарчаб қайтган қишлоқликларни куни билан ишлаб, ярим тунгача ўтиришга вақтимиз етмайди. Кейин тунги дастурдаги ур-сур кинолар ҳақида ҳам ўйлаб кўрилса яхши бўларди.

3. Қишлоқ ҳаёти, ёшлар муаммолари ҳақида кўпроқ кўрсатувлар тайёрланса.

Қадрли муштарийлар! Теледастурдан жой олган кўрсатувларнинг қай бири ёққан-ёқмаганлиги хусусида сиздан мактуб кутамиз! "ТУРКИСТОН"чилар

Кино тарихи сабоқлари

"Мохов хотин"

ёхуд юртимизда ғайриоддий воқеаларни излаш оқибати

Кўпчилик ёшлар ўзбек киносида 20-йилларда "Макрли чангал", "Иккинчи хотин", "Мачит гумбазлари остида", "Араби", "Сўнгги бек", "Мохов хотин" каби фильмлар яратилганидан бехабарлигини биламиз. Аввал бу тасмалар ҳақида маълумот берайлик, уни бироз таҳлил қилишга уриниб кўрайлик. Бир қатор фильмларга Абдулла Қодирий 1927 йили киноя билан шундай таъриф беради: "Бултур ўйналиб, бир неча ойлаб кино чодирларини обод қилган "Ажал минораси", "Мусулмон хотин" каби фильмлар ўз навбатларида тўқиб ташланган "афсоналари" билан бизни кулдирган. "Турмушимиздаги шундай гапларни биз билмас эканмизда!"- деб ўзаро мутоиба қилишган эдик".

Ўзбекнинг ҳаётини, руҳиятини оча билган, уни қадрлаган адиб шундай аччиқ сўзларни матбуотда (1927йил 28 апрел) эълон қилганидан кейин роппа-роса бир йил ўтгач - 1928 йилнинг 10 апрел куни яна шундай асарлардан бири экран юзини кўрди. Унга томошабин диққатини тортиш ниятида бўлса керак "Мохов хотин" деб ном бердилар. Сўнгги кадрларда ўша даҳшатли қишлоқ ҳам кўрсатилади, ногиронлар, тери касалликларига учраганлар, телбалар, уй ўрнига ғор ва кавакда яшаётганлар экранда пайдо бўлади. Муаллиф ва режиссёр (Л. Сейфуллина, О. Ерелих) Тиллаой исмли қаҳрамонларини ўша жисмоний ва руҳий ногиронлар орасида ҳам тасвирлайдилар. Алданган, ҳақоратланган, камситилган Тиллаой (артист Р. Мессерер) соғ бўлса-да "Мохов хотин" номини олади. Чопқир отлар минган бойваччалар томонидан мурғак қизнинг дўппосланиши кадрлари билан фильм тугайди.

Хўш, нечук шундай мавзу, шундай қаҳрамон танланди-ю, катта бадиий фильм (асар олти қисмдан иборат) суратга олинди ҳамда матбуот кўмагида тарғиб қилинди?

"Ўзбек давлат киноси" деб номланган ва Шайхонтоҳур ҳужралари, ҳовлисида ишлай бошлаган фабрика (студия аввал шундай деб аталган, сўнгра кино ширкати, ундан кейин киностудия деб номланган) фильмлар устида ишлаш учун Москвадан мутахассисларни таклиф этган. Ўша "мутахассис"ларнинг кўпчилиги ўз касбини мукаммал эгаллаган, деб бўлмайди. Улар кўпроқ мўмай пул кетидан келар, қисқа муддатда фильмларни суратга олиб, катта даромад билан юртларига қайтар эдилар. Шу боис, миллий характер яратиш, ўзбекнинг гўзал фазилатларини ўрганиб, уларни сценарийда, сўнгра фильмда намойиш этиш уларнинг хаёлларига ҳам келмасди. Аксинча уларни пахса девор, паранжи, моховлар қишлоғи ҳамда девор кавагидаги чаёнлар, лочин беданани тутиб, тириклайин чўқиб ейиши, қўқон араванинг баҳайбат кўринган ғилдираклари, тандир ва унинг ёнида осиғлиқ турган гаримдори... қизиқтирган. Дарвоқе, биз санаб ўтган кўриниш ва рўзғор ашёларининг барчаси суратга олинган ҳамда экранда қайта-қайта кўрсаттилган. Ачинарли жойи шундаки, худди ўша кезлари асл ўзбек зиёлилари ижод этаётган, улар ўз асарларида эл-юртнинг кўркам удумлари, бойликлари, бир-биридан гўзал кўринишларини мадҳ этиш истагида эдилар. Аммо, уларнинг бирортасини ҳам кинофабрика ишга таклиф этмади. Қодирий ва Чўлпоннинг дардларини экранга олиб чиқиш учун улар даражасига кўтарилиш, улар каби элни севиш, унинг тарихини, ўлмас сиймоларни мадҳ эта олиш лозим бўлар эди-да. Моховлар қишлоғини бўрттириб кўрсатиш, ваҳимали кадрлар яратиш эса кинони чалачулпа биладиган "муаллиф", "режиссёр", "оператор"ларнинг қўлидан келарди. Тўғрироғи, бундай кадр ва эпизодларни суратга олиш ва намойиш этиш учун кинонинг эстетик имкониятларидан фойдаланиш, ўлканинг анъаналарини, нафис кўринишларини, қалби гўзал кишиларини кўра билиш, идрок этиш талаб этилмасди. Шу сабабдан бўлса керак, авахтада хат ёзиш имконини топган Наби Ғаниев "Бизга-- Ўзбекистонга қандай "санъаткор"ларни юбораяпсиз,...улардан фақат кинонинг техникаси билан муомала қилишнигина ўрганиш мумкин, холос..." деб нолигани бежиз эмас. Шуни ҳам айтиш керакки, ўзга юртлардан келганлар орасида халқимизга меҳр қўйган, унинг ўтмишини синчиклаб ўрганган ва юксак қадрлаган чин санъаткорлар ҳам бўлган. С. Эйзенштейн Жомий, Навоий асарлари миниатюра усталарининг, шарқ дурдоналарини умр бўйи ўрганиб, қадрлаб ўтгани, "Фарғона канали" деб аталган фильмни суратга олмоқчи бўлгани ҳам маълум. Яков Протазанов, Алексей Сияшнев, Виктор Виткович, Виктор Шкловский ҳақида ҳам илиқ сўзлар айтиш мумкин. "Тоҳир ва Зуҳра", "Алишер Навоий" ҳақидаги фильмлар суратга олинишида улар фаоллик кўрсатганларини айтиб ўтиш адолатдан бўлур эди. Биз ҳикоя қилаётган "Мохов хотин"да эса бундай бўлмади. Саид Вали исмли савдогарнинг иккинчи хотини Тиллаой ва рус офицери Игорь ўртасидаги ишқий муносабатлар нималарга олиб келгани батафсил тасвирланар экан, миллий урф-одат, таомил, ўзбек аёлининг ўзига хос тарбияси, кечинмалари, руҳияти мутлақо ҳисобга олинмади. Уларга қизиқарли бўлиб кўринган ўша сюжетни хоҳлаган юртга кўчириш мумкин. Ҳеч нарса ўзгармайди. Хатто сценарий ва фильмнинг савияси ҳам.

Шундай асарлар цензура чиғириғидан осонгина ўтган. Ўзбек режиссёрларининг "Тонг олдидан", "Лотинлаштириш" каби фильмлари эса қайта-қайта текширилиб, таъқиб этилиб, кино жавонларида чанг босиб ётаверган...

Ушбу фильм ТошДУ талабаларига намойиш этилганида улар шундай фикр билдиришди:

Шавкат АЛЛАНАЗАРОВ:

Бу фильмни қабул қила олмаймиз... Наҳотки, аждодларимиз шундай яшаган бўлса!? Ўзга юртлик режиссёрларнинг "топқирлиги" оқибати бу. Улар бизга "ўтмишинг мана шундай қора бўлган" демоқчи, ўтмишга нисбатан бизда нафрат уйғотмоқчи бўладилар. Сохталик адабий асарда ҳам, ижрода ҳам дарҳол кўзга ташланади. Асосий ролларни рус ва бошқа миллат вакиллари ўйнаганлар. Шунинг учун бўлса керакки, актёрларнинг кўплаб ҳаракатлари ўзбекникига ўхшамайди. Миллат бойлари хотинбоз, виждонсиз, ор-номусини сотган қиёфада фильмга олиб чиқилади. Савол бергинг келади: уларнинг барчаси шундай бўлганми?

Гулноз МЎМИНОВА:

"Инсонни билиш учун уни, аввало севиш керак". "Мохов хотин" овозсиз фильмини кўраётиб, хаёлимдан кечган дастлабки сўзлар шу бўлди. Зеро, асар қаҳрамонларининг ўзаро муносабатларида ҳам, фильм ижодкорларининг Тиллаой ва унинг яқинларига, қози уламоларга бўлган муносабатида самимият сезилмайди. Бу эса четдан туриб кимнингдир нуқсонини топиш, устидан кулишга олиб келган.

Биринчи лавҳани эслайлик. Рус офицерининг Тиллаой келин бўлиб тушган уйга девор ошиб тушиб, у билан яқин муносабатда бўлишига нима дейсиз? Бу ҳақорат эмасми?... Фильм яратувчиларининг халқ билан, унинг дини, урф-одати билан таниш эмасликлари шундай яққол кўриниб турибди.

Қози ҳузурига олиб келинган Тиллаойнинг "ўз номимдан сўзлашни отамга топширдим" дейиши ғалати туюлмайдими? Шу сўзларни айтиш учун қизнинг эркаклар орасидан ўтиб қози ва унинг ходимлари олдига бориши шартмиди! Шу дамда эркаклар паранжидаги аёлнинг орқасидан қараб қолишдан ўзларини тиёлмайдилар. Шунингдек челак кўтариб югуриб кетаётган одамнинг ёш болани йиқитиб ўтиб кетиши, овчиларнинг кўчада ўйнаб ўтирган бола устидан бемалол от чоптириб ўтишлари, аёлларнинг ҳар дақиқада хўрланишлари-- бу кадрлар "ижодкорлар" қандай мавқеда бўлганларини яққол кўрсатиб турибди.

Ҳамидулла АКБАРОВ

Қилмиш-қидирмиш

АҚЛЛИ АДАШГАНЛАР

Тошкент вилояти божхона бошқармаси 8-божхона маскани ходимлари томонидан "Тўлабий" жамоа хўжалиги ҳудудидан ўтувчи айланма йўл орқали Қозоғистон Республикаси фуқароси Боуржон Алимхонов бошқарувидаги автоулов божхона кўригидан ўтказилганда ҳайдовчи ўзини қўйгани жой тополмай қолди. Чунки автоуловда 600.000 сўмлик озиқ-овқат ва халқ истеъмоли моллари Қозоғистон Республикасига олиб чиқиб кетилаётганлиги аниқланди.

Ушбу ҳолат бўйича Тошкент вилояти божхона бошқармаси томонидан Б. Алимхоновга нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

***

Қашқадарё вилояти божхона бошқармаси 12 ҳамда 13-маскан ходимлари томонидан Туркманистон фуқаролари Ҳамро Хўжаев, Сапар Отамуродовлар Косон ва Муборак темир йўл шоҳбекатидан ўтадиган Чоржуй-Келиф поезди орқали 50 кг. 7.000 сўмлик, яна бири 45 кг. 6.300 сўмлик ўсимлик ёғини Косон ва Муборак шаҳар бозорларидан сотиб олиб, ноқонуний равишда Туркманистон Республикасига олиб кетаётганлиги аниқланди.

Мазкур аниқланган ҳолат юзасидан суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

***

Айрим ёшлар ишлашни хаёлларига ҳам келтирмасдан, енгил-елпи йўл билан пул топишни ўйлайдилар. Абдумурод Айтжонов Навоий вилояти Учқудуқ тумани "Дўстлик" жамоа хўжалигида яшайди. Ҳеч қаерда ишламайди, аммо шахсий автоуловга эга. Яқинда Навоий вилояти божхона бошқармаси 7-Сайёр божхона маскани ходимлари томонидан "Авангард" жамоа хўжалиги чўл айланма йўлида "Учқудуқ-Қизилўрда" йўналиши бўйича кетаётган автомашина тўхтатилиб божхона кўригидан ўтказилди. Автоулов салонида ҳар бири 50 килодан жами 100 килоли икки қоп Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган ун маҳсулоти борлиги аниқланди. Фуқаро А.Айтжонов ушбу молларни Учқудуқ шаҳри бозоридан бир номаълум шахсдан 4.000 сўмга сотиб олиб ноқонуний равишда республикадан ташқарига Қозоғистон Республикаси Қизилўрда вилояти Жалагач туманига қариндошлариникига олиб кетаётганда божхона ходимлари томонидан тўхтатиб қолинди.

Ушбу факт бўйича фуқаро А. Айтжоновга нисбатан ноқонуний равишда олиб кетилаётган маҳсулот давлат фойдасига мусодара қилиниб, 1.500 сўм миқдорда жарима солинди.

Хонбиби ҲИММАТ қизи

ЮЛДУЗЛАР САМОДАН СЎЗЛАЙДИ

ҚЎЙ-- Олдингизда қийин вазифа турибди: ё кўнгилга туғилган мақсаддан воз кечасиз ёки унга мувофиқ ҳаракат қиласиз. Бунда қандай йўл тутишни вазият кўрсатади. Кутилмаган қарорга келасиз. Ҳафта охирида хушхабар оласиз.

БУЗОҚ-- Ҳафта қийин кечади. Айниқса, ҳафтанинг бошланиши мураккаброқ бўлади. Сиздаги сабот, вазминлик барча оғирликларни енгиб ўтади. Руҳан тушкунликка тушмайсиз. Жума куни ўзингизни енгил ҳис этасиз.

ЭГИЗАКЛАР--Хотиржамликка берилишга тўсқинлик қилувчи ҳолатлардан ранжиманг. Мураккаб жараёнлардан чиқиб кетишга барча куч-ғайратингизни сарфланг. Ўз мақсадларингизга эришишга интилаверинг.

ҚИСҚИЧБАҚА-- Баъзи вақтларда кайфиятингизни бузувчи ҳолатлар ҳам бўлади. Бундан қўл силкиб қўя қолманг. Ноқулай ҳолатлардан чиқиб кетиш йўлларида изланаверинг. Шунда мақсадингизга эришасиз. Қандайдир сонияларда кайфиятингиз яхшиланади.

АРСЛОН-- Ўйланмай қилинган харажатлаф бекор кетиши мумкин, аммо ҳиссиётга берилманг. Етти ўлчаб — бир кессангиз шунинг ўзи кифоя. Балки бунга ҳожат ҳам йўқдир.

ПАРИЗОД-- Ҳали қабул қилмаган, аммо тўғрилигига шубҳа туғдирувчи қарорингиз ҳақида ўйланасиз. Ўзингизни қийнаманг-дастлабки қарорингиз тўғридир. Ҳаёт ҳар сафаргидек сизнинг сезгир ва оқиллигингизни исбот этади.

ТАРОЗУ-- Сиз хавфли бурилишлардан омон-эсон ўтасиз, энг мураккаб жараёнлардан усталик билан ошиб ўта оласиз. Бу ҳафтада ўз истеъдодингизни намойиш эта билинг. У сиздаги худо берган қобилиятдир.

ЧАЁН-- Энг ишончли усул бу - янги ўринга эга бўлиш. Бу мақсадда зиддиятга бормаганлигингиз мақбул эканлигини тўғри англаб етасиз. Бу молиявий муносабатларда қўл келади.

ЎҚОТАР-- Хонадонингизда, дўстлар билан муносабатда тинчлик ва хотиржамликнинг бўлиши, ютуқларга эришилишида сизнинг ўрнингиз катта. Хотиржамлик ва сабр-тоқат нуфузингизни оширади. Даврада обрўйингиз кўтарилади.

ТОҒ ЭЧКИСИ-- Душанба ва шанба кунлари жиддий муаммоларни ҳал этишингиз шарт эмас. Ҳозир ҳис-туйғуларингиз шунчалар юксакдаки, уларга берилиш ярамайди. Асабни эҳтиётланг. Шундагина ҳафтангиз хотиржам ўтади, руҳингиз кўтарилиб, ишингиз бароридан келади.

СУВ ПАРИСИ-- Сизни ҳафта мобайнида қийнаб келган барча кўнгилсизликлар ўз-ўзидан тарк этади. Анчадан бери кечалари билан ўйлаб чиққан режалар бўйича белгилаган ишларингизни амалга ошира бошлайсиз. Энг мақбул ғояларни амалга оширасиз.

БАЛИҚ-- Ниҳоят, келажак ҳақида бош қотириш вақти келди. Аммо, устма-уст ишларни амалга ошириш йўли билан уни яқинлаштиришга интилманг. Барчасини битта қопга сиғдириб бўлмайди. Белгилаган режа бўйича қилган ишларингиз бирданига самара бериши қийин. Ғояларингиз эса гўзал.

МИЛЛИЙ СПОРТ ЎЙИНЛАРИ РИВОЖЛАНАВЕРСИН

Ўзбекистон Давлат Жисмоний тарбия институтида Республика Давлат Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, ёшларнинг "Камолот" жамғармаси, Халқ таълими вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Касаба уюшмалари федерацияси ҳамда Республика "Маҳалла" хайрия жамғармаси билан ҳамкорликда илмий-амалий анжуман ўтказилди.

"Миллий спорт-соғлом турмуш тарзига тайёрланишнинг муҳим омили", "Халқимиз мероси--келажак авлод таянчи", "Ақлий, жисмоний ва ахлоқий камолотни тарбиялаш мактаби" сингари бир қатор миллий спорт ўйинларимизга оид долзарб мавзуларда Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев, "Камолот" жамғармаси бошқаруви раисининг муовини Комилжон Юсупов, Жисмоний тарбия институти проректори Фатхиддин Насриддинов, Ижтимоий таъминот вазирининг ўринбосари Мирмуҳиддин Мирамимов ва бошқалар маъруза қилишди. Сўзга чиққанлар миллий спорт ўйинларининг моҳияти, ёшлар тарбиясида тутган ўрни, аҳамияти ҳақида атрофлича изоҳ бериб ўтишди. Қизиқарли баҳс ва мунозаралар тугагач миллий спорт турлари ва ўйинлари ҳақидаги видеотасма намойиш қилинди.

Икки кун давом этган ушбу илмий-амалий анжуман мобайнида таниқли олим ва мутахассислар "Миллий спорт турлари, қадрият ва эътиқод", "Миллий спорт оилада, турар жойларда, тарбия муассасалари ва ўқув юртларида", "Миллий спортнинг тиббий ва биологик асослари" каби шўъбаларга бўлиниб, юртимизнинг турли бурчакларидан келган ёш спортчилар ва мураббийлар билан суҳбат, учрашувлар уюштирилди.

Тадбир доирасида анжуман қатнашчилари Темурийлар тарихи Давлат музейи ҳамда Олимпия шон-шуҳрати музейини томоша қилишди.

-- Халқ анъаналари тўғрисида сўз борганда ёшлар камолотида муҳим ўрин тутадиган халқ ўйинларига алоҳида тўхталиш лозим,- дейди биз билан суҳбатда "Камолот" жамғармаси бошқаруви раисининг ўринбосари Комилжон Юсупов,-- қадимдан сақланиб келинаётган миллий спорт ўйинлари халқимиз донолиги тимсоли бўлиб, асрлар давомида кишиларнинг бақувват, соғлом бўлишида хизмат қилган, шу билан бирга ўз замонининг кўплаб йирик давлат арбоблари, саркардалар, миллий қаҳрамонларимизнинг етишиб чиқишида муносиб ҳисса қўшган. Республикамизда халқ ўйинларининг тикланишида эса Жиззах вилояти Фориш туманининг тажрибаси диққатга сазовордир.

Анжуман сўнгида шўъба раисларининг ахбороти тингланиб, ўқилган энг яхши маърузалар бўйича махсус илмий тўплам чиқаришга келишиб олинди.

НАЗОКАТ

«Биз ҳам ҳашарчимиз»

ТАҚЛИДЧИЛИК ИЛЛАТИ

Ҳар бир халқнинг ўз тарихи, дини, миллий урф-одатлари, анъаналари бўлгани каби Шарқ оламининг, жумладан, Марказий Осиё халқларининг ҳам бой тарихи, юксак маънавияти, ранг-баранг миллий урф-одатлари, яшаш тарзига хос анъаналари мавжуд.

Бироқ, кейинги 100-150 йиллар давомида, тўғрироғи, "оқ" ва "қизил" империянинг Туркистондаги ҳукмронлиги даврида Марказий Осиё халқлари ҳаётида кўпгина ўзгаришлар содир бўлди. Ана шундай салбий ўзгаришлардан бири бу миллий одатимизга ётбўлган тақлидчилик иллатидир. Бу мақолани ёзишдан мақсад ҳам шу ҳақдаги ўз шахсий мулоҳазаларимни баён қилиш ва муштарийларни мунозарага чақиришдан иборат.

Меҳмон кутиш одоби

Меҳмон отангдай азиз, дейди доно халқимиз. Ризқу-рўзимиз бўлган нон-туз ҳам азизу мукаррамдир. Тириклик манбаларидан бўлган нон тўғрисида Шарқда кўпдан-кўп эртак ва ривоятлар мавжуд. Меҳмон кутиш турли мамлакат халқларида турлича. Масалан, рус халқи меҳмонни нон-туз, гуллар билан кутиб олиш одатига эга. Ўрисларнинг бу азалий одатлари кейинчалик бутун Европага тарқалиб кетди. Ўрта Осиё халқлари ҳам тоталитар шўро тузуми давридан бошлаб, меҳмонни нон-туз ва гул билан кутиб олишга ўтдилар. Лекин ўрта осиёликлар, жумладан, ўзбек халқида қадимда меҳмон кутиш қандай бўлган?

Шарқда, хусусан, Туркистон ўлкасида ҳеч бир даврда меҳмонни (ҳатто у хорижлик бўлса ҳам) нон-туз ва гул билан кутиб олинмаган. Энг олий даражадаги (у подшоҳ ё шаҳзода бўлса ҳам) меҳмон ҳам, аввало, қўлбетини ювиб, сўнг дастурхонга таклиф этилган. Ювуқсиз қўл билан дастурхонга қўл узатишмаган. Бу нафақат маданиятлилик белгиси, балки ўрта осиёликлар, айниқса, ўзбеклар учун исломий одат ҳамдир. Маълумки, улар тозалик-покизаликка алоҳида аҳамият берганлар.

Мусулмончилик, Шарқ одатига кўра, иззатли меҳмон қўл-бетини ювиб ва ҳатто, оғзини ҳам чайиб, сўнг дастурхон атрофига ўлтиради. Бу чинакам мусулмончиликнинг юксак маданияти ва одати ҳисобланади. Шу ўринда тарихдан бир мисол келтирай. Қадимда, Ўрта Осиёдан Санкт- Петербург ва Москва шаҳарларига борган савдогарларни тошсиз савдо қилишга рухсат беришмаган. Азалдан ботқоқзор бўлган Москва, Петербург шаҳарларига ўрта осиёлик савдогарлар бир-икки туя тош ташиб келтиргандан кейин шаҳарга киритилган.

Россиядан Хива ва Бухоро шаҳарларига келган савдо карвонларининг одамлари аввал ҳаммомга тушиб, тоза бўлганларидан кейин шаҳарда савдо қилишига рухсат берилар экан. Бу тарихий ҳақиқат. Бухорода ягона бозори шаб (тунги бозор) бўлганлиги ҳам тарихий бор гап. Доно, тадбиркор ота-боболаримиз турли юқумли касалликларнинг тарқалмаслигига эътибор билан қараганлар. Лекин тоталитар шўро тузуми даврида меҳмон кутиш одатларимиз бутунлай ўзгариб кетди.

Шахсий мулоҳаза

Ўпишиб кўришиш одобданми?

Чиндан ҳам эркакларнинг хотин-қизларга ўхшаб бир-бирлари билан қучоқлашиб, ўпишиб кўришишлари шартми? Агар ўзбек халқи тарихида (бутун туркий халқлар анъаналарида ҳам) эркак билан эркакнинг ўпишиб кўришиш одатлари мавжуд бўлган бўлса, у қайси даврдан бошлаб одат тусига кирган?

Шахсан мен оддий бир илм аҳли сифатида ислом диний таълимотида ҳам, Туркистон халқлари тарихида ҳам эркаклар билан эркакларнинг ўпишиб кўришиш одатларига дуч келмадим. Табобат илми-медицинанинг хулосасига кўра энг кўп микроб киши оғзидан бир-бирига юқар экан. Масаланинг бу нозик томонларини мутахассисларимиз ҳал қилар, лекин ажабланарли томони шундаки, кейинги ўн-ўн беш йил ичида эркакларнинг бир-бирлари билан ўпишишлари (агар у амалдор бўлса, орқасидан қувиб ўпишишлари) одат тусига кириб бормоқда. Халқимиз шаънига мос келмаган, тўғрироғи, мутлақо ёт бўлган бу иллат ёшларимиз орасига киши билмас тарзда кириб бормоқда.

Эркакларнинг ҳам ўпишиб кўришишларидан билиб-билмай кўз юмган биз ота-оналар боғча, мактаб болаларини ҳам ўпишиб кўришишга одатлантираяпмиз. Яқинда мен Тошкент шаҳрида бўлган катта тўйлардан бирида эркагу аёл, қиз-жувон меҳмонларнинг аралаш-қуралаш ўпишишларини кўриб энсам қотди.

Айниқса башанграқ кийинган бир йигитнинг янги келин-куёв билан қучоқлашиб ўпишишлари тўғрисини айтсам маданиятсизлик, беҳаёликдан бошқа нарса эмас. Халқимиз одатларига ёт бўлган ва бу хил тақлидий иллатларни танқид этувчи бирор-бир мақолани матбуотдан ўқимадим, радиодан эшитмадим, ойнаи жаҳондан кўрмадим. Ва ниҳоят қўлимга қалам олиб, халқимизни яхши одатлари ичига ўрмалаб кириб келаётган бу ёт иллатга қарши курашиш кераклигини ўртага ташламоқчи бўлдим.

Хўш, эркаклар билан эркакларнинг (аёлларнинг йўриғи бошқа) ўпишиб кўришиш одати қаердан келди?!

Очиғини айтай: бу ҳам ёвузлик салтанати Қизил империянинг байроқдорлари Н.С. Хрушчёв билан Л.И. Брежневдан қолган зарарли (бу менинг шахсий нуқтаи назарим-М.Ҳ) ва юқумли иллат!

Эндиги вазифа: навқирон ва бунёдкор ёшларимизни ана шундай ёт иллатлардан сақлаб қолишдир.

Туғилган кунни нишонлашга нима дейсиз?

Ҳозирги кунда ўрис халқи одатидан қолган туғилган кунни нишонлаш боғчадан бошлаб, то у дунёга сафар қилгунга қадар бемалол давом этмоқда. Туғилган кунни бўлар-бўлмасга нишонлаш мусулмончилик одатларимизга, этикага ҳам тўғри келмайдиган ёт одатлардан бири ҳисобланади. Бу менинг шахсий нуқтаи-назарим, албатта. Одам 40, 50, 60, 70, 80, 100 ёшларга кирганда унинг табаррук таваллудини нишонлаш одат тусига киргани маъқул. Лекин боғчадан бошлаб, то институт доцентининг туғилган кунини ҳар йили бир, икки мартадан нишонлаш (айниқса, бойлик орттириш, совға олиш илинжисида нишонлашлар) бизнинг давлатимиз одатидан ва одобидан ташқаридаги бир ҳол деб қараш керак бўлади.

Аксинча, мучал ёшини нишонлаш, олтин, кумуш тўйларни тантана қилиш, Пайғамбаримиз ёшларига етганликни нишонлаш каби анъаналари халқимиз одат тусига кириб бормоғи лозим. Ҳар ҳолда туғилган кунни бемаврўд, бўлар бўлмасга нишонлайвериш бу тақлидчилик иллатидан бошқа нарса эмас. Буни тўқликка-шўхлик дейиш ҳам мумкин.

Ҳурматли ўқувчи! Мен ўз билганларим, фикр-мулоҳазаларимни сизларнинг хукмингизга мулоҳаза, мушоҳада тарзида баён этдим, холос. Энди фикр айтиш навбати сиздан.

Мажид ҲАСАНИЙ,
филология фанлари номзоди, доцент.

Таҳририятдан:
Муҳтарам домламиз кўтарган мавзулар юзасидан фикр-мулоҳазаларингизни кутамиз.

Шеърият ихлосмандлари диққатига!

"Туркистон" газетаси таҳририяти ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳамкорлигида газетамиз қошида ташкил этилган "Шеърият сабоқлари" мактаби ўз машғулотларини - 7 ноябр жума куни соат 15.00 да бошлайди.

Шеърият сабоқларини Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг ёшлар билан ишлаш бўйича ўринбосари Муҳаммад Юсуф олиб боради.

"Шеърият сабоқлари" бу — ёш истеъдодлар ўз ижодий машқларини таниқли олимлар ва шоирлар назаридан ўтказмоғи ва ажойиб мушоираларнинг гувоҳи бўлмоғи учун қулай имкониятдир.

Ҳар бир машғулотдан сўнг энг сара ижод намуналари газетамизда чоп этиб борилади.

Э Ъ Л О Н

Тошкент Давлат Политехника институти томонидан 1978 йил 3 июлда Жаббор Нигматович Шаханов номига берилган № 299275 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Муассис:
УЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Темир ҚУРБОН

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.
Дизайн устаси: С.ЛУКИН

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0738.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——21.30
1 2 3 4 5 6